

ЗВЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Прамая лінія
Прышла старасць — сышла памяць
 Бездармажныя станы, звязаныя з парушэннем памяці, увагі, разумення, абумоўленыя ў тым ліку сасудзістымі захворваннямі, напрыклад, мікраінсультам у раннім пажылым і старчым узросце, будзь у цэнтры увагі «прамой лініі» з удзелам загадчыка спецыялізаванага псіхгерыятрычнага аддзялення Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтру псіхічнага здароўя **Аляксандра Аляксандравіча ГОЛУБА**. «Прамая лінія» адбудзецца 16 снежня, у сераду, з 15.00 да 16.00 па нумарам 8 (017) 292 38 21 і 292 38 92. Папярэднія пытанні можна пакінуць па нумарам: 8 (017) 287 18 29 і 287 18 36.

АШЧАДНЫ БАНК РАСІІ ПРЫМЕ ЎДЗЕЛ У РЕАЛІЗАЦЫІ БУЙНЫХ ІНВЕСТИЦЫЙНЫХ ПРАЕКТАЎ БЕЛАРУСІ

Ашчадбанк Расіі возьме ўдзел у рэалізацыі буйных інвестицыйных праектаў у Беларусі. Пра гэта ішла гаворка на сустрэчы Прэзідэнта Беларусі **Аляксандра Лукашэнкі** са старшынёй праўлення Ашчадбанка Расіі **Германам Грэфам**.
 11 снежня ў Мінску было падпісанае пагадненне аб набавіці Ашчадбанкам Расіі 93,27 % акцыяў ААТ «БПБ-Банк» і інвестицыйнае пагадненне аб доўгатэрміновым развіцці БПБ-Банка.
 Аляксандр Лукашэнка адзначыў: «Прыход найбуйнейшага банка Расійскай Федэрацыі ў Беларусь важны не толькі для Беларусі, але і для Расіі». Паводле яго слоў, зацкаўленасць суседняй дзяржавы ў прысутнасці на беларускім банкаўскім рынку выказаў і Прэзідэнт **Дамітрый Мядзведзев** на праішоўшым пасяджэнні ВДС і падтрымаў гэту дзедку.

Аляксандр Лукашэнка выказаў надзею, што ўсе дасягнутыя ў Ашчадбанкам пагадненні будуць рэалізаваныя. Пры гэтым асабліваю увагу ён звярнуў на рэалізацыю дагавора па падтрымцы беларускіх таваравытворцаў на расійскім рынку. «Трэба падумаць пра схему падтрымкі нашых таваравытворцаў праз ваш банк у Расіі», — сказаў Прэзідэнт.
 «Для нас сёння вельмі значны дзень: мы ажыццявілі адну з найбуйнейшых дзелак па набавіці аднаго з буйных беларускіх банкаў — ААТ «БПБ-Банк» — у і прытым яшчэ ў крызісны час. Мы верым у будучыню беларускага рынку. Для нас вельмі важная прысутнасць тут», — адзначыў Герман Грэф.

Герман Грэф падзякаваў беларускаму боку за тое, што перагаворы працэс праішоў у рэкордна кароткія тэрміны — за 7 месяцаў змагі дамовіцца па ўсіх пытаннях і падпісаць пагадненне. Гэта лепшы паказчык эфектыўнасці.

У цэлым бакі дамовіліся на вялікай праграме супрацоўніцтва. Яго першая частка звязаная з праграмай развіцця набытага ў Беларусі банка. Плануецца, што ў бліжэйшы час будзе выпрацавана стратэгія яго развіцця. Таксама чакаюцца сотні мільёнаў долараў прамых інвестыцый і капітал гэтайга банка.

Другая частка — супрацоўніцтва Ашчадбанка з Беларуссю па шэрагу кірункаў, звязаных з інвестыцыймі ў прамысловыя, энергетычныя і іншыя аб'екты. «Гэта значныя сродкі, мільярды долараў, якія мы шляхам сумеснай працы будзем прыцягваць», — падкрэсліў кіраўнік Ашчадбанка.

Трэці кірунак звязаны з узаемадзейненнем з Ашчадбанкам па прыцягненні фінансавання для бюджэтных мэтаў Беларусі.

«Мы сёння абмяркоувалі тры гэтыя складнікі, дамовіліся па ўсіх пытаннях і пачынаем рэалізацыю ўсіх гэтых пагадненняў. Наш прыход на беларускі рынак — гэта добры знак развіцця расійска-беларускіх адносін», — кажаў Герман Грэф.

Старшыня Праўлення Нацыянальнага банка Беларусі **Пётр Пракаловіч** адзначыў: «Самае важнае — гэта сам факт прыходу найбуйнейшага расійскага банка, аднаго з найбуйнейшых сусветных банкаў у Беларусь у перыяд сусветнага крызісу. Гэта гаворыць аб тым, што ў Беларусі банкаўская сістэма стабільная, прывабная для знешніх інвестараў».

На думку кіраўнікі Нацбанка, намечаныя праекты даюць вельмі добрую перспектыву для развіцця Беларусі, Саюзнай дзяржавы, Ашчадбанка, а таксама банкаўскай сістэмы Беларусі.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ВІНШАВАННЕ ПРЕЗІДЭНТА

Кіраўнік беларускай дзяржавы **Аляксандр Лукашэнка** павіншаваў Прэзідэнта Туркменістана **Гурбангулы Бердымухамедава** з нагоды нацыянальнага свята гэтай краіны — Дня нейтралітэту.

У віншаванні адзначаецца, што беларускі народ высока цэніць дружбу з туркменскім народам і вітае ўзрастаючае супрацоўніцтва паміж нашымі краінамі.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

СПАЖЫВЕЦ

«ЛЁГКИМ» ТАВАРАМ — ЛЁГКІЯ ЦЭНЫ!

У рознага кшталту акцыях і распродажах тавараў па зніжаных цэнах возьмуць удзел практычна ўсе прадпрыемствы, што ўваходзяць у склад Беларускага дзяржаўнага канцэрна па вытворчасці і рэалізацыі тавараў лёгкай прамысловасці «Беллеграм», паведамліла рэдакцыя пачынаючы яго аддзела кіравання якасцю, маркетынгу і таварпраасоўвання **Людміла ПАРХАМОВІЧ**.

Некаторыя з прадпрыемстваў ужо радуюць зніжкамі пакупнікоў, але асноўная маса распачне такія перадсвяточныя мерапрыемствы з 14—15 снежня. Доўжыцца «сезон» продажу тавараў лёгкай прамысловасці на зніжаных цэнах будзе да 7 студзеня. Хоць не выключана, што некаторыя прадпрыемствы, які гэта будзе летас, падвоўчаць тэрміны дзеяння зніжак. Апошнія складаюць ад 5—10 да 25 працэнтаў. Набыць ачынную прадукцыю па ўсёй краіне падчас правядзення перадсвяточнага і святчонага гандлю па меншых цэнах можна будзе яе ў фірмовых крамах, так і ў іншых, якія, у сваю чаргу, пайшлі на зніжэнне гандлёвай надбаўкі.

Сяргей РАСОЛЬКА.

МАДЭРНИЗАЦЫЯ «НАФТАНА» БУДЗЕ ПАСКОРАНА

Гэты год не быў лепшым для гіганта нафтаперапрацоўкі — наваполацкага прадпрыемства «Нафтан»: сёлета практычна ў 2 разы пачыналася рэнтабельнасць на прадпрыемстве і ў 7 разоў — чысты прыбытак. Экспарт зменшыўся ў 2 разы. Пры ўсім гэтым працягваецца мадэрнізацыя прадпрыемства. Гэты працэс выршылі паскорыцца на тры гады. Завяршыць мадэрнізацыю павінны ў 2012-м годзе, а не да 2015-га, як планавалася раней.

Ёсць канкрэтныя прычыны, па якіх узнікаюць праблемы ў прадпрыемства. Напрыклад, цана на дызельнае паліва ў параўнанні з мінулагадзін упала ў 1,6 раза. Але на прадпрыемстве актыўна шукаюць шляхі да аздараўлення эканамічнага стану.

Як паведаміў «Звяздзе» генеральны дырэктар ААТ «Нафтан» **Вячаслаў Якушаў**, «Нафтан» у год перапрацоўвае больш за 10,5 мільёна тон. Глыбіня перапрацоўкі

НЕЛЮДЗЬ ЗАРЭЗАЎ КАСІРКУ ТАЊО НА ЯЕ ПРАЦОЎНЫМ МЕСЦЫ

На думку калег, 21-гадовая касірка сталічнага абменніка Тацяна Пятрова перашкаджала бандыту забраць грошы з касы

Відаць, не кожны маньяк здольны на такое лютае зверства. У чацвер, 10 снежня, у Мінску сярод белада дзючынка, — адвозіць калесапазават «Звязды» ўбок яшчэ адзін наведвальнік універсама **Сяргея**. — Вечарам мяне павінны былі забліць пакаласці, але не пакла-

з надзеяй пятаюся: «Можа, затрымалі нелюдзя, які ўчыніў такое злычынства?» Высветляецца, што не затрымалі. Але зачэпкі ёсць — каля абменніка усталяваныя відэакамеры. Запісы ўжо пачалі пільна вывучаць.

— Увогуле нічога не можам вам сказаць, а то напішаце, дык потым яго па цюменях лавіць будзем, — выказаўся адзін са следчых.

Шараговыя супрацоўніцы ўніверсама, якіх ужо дапытвалі, заўважылі ў дзень забойства на парозе падзаорнага «мужыка».

— Адзінае — нейкі мужык доўга цёрся каля абменніка раўняці. Адна супрацоўніца выходзіла на двор, як ужо сцягнула. І нехта выйшаў за абменніка, яны ледзь твар у твар не сутыкнуліся, — распявае карэспандэнт «Звязды» адна з прадаўцаў. — Але і калегі мая ў той момант не скеміла зазірнуць ці пагукацца ў абменнік, ён жа, здавалася тады, быў зачынены. А вечарам дзючынку знайшлі з перарэзаным горлам...

Выходжу з універсама і зноўку аглядаю будку касіра. Нават у будні на парозе ўніверсама увесь час тлуміцца людзі. Відэаочна, што для ашалелага рэцывівіста гэта ідэальныя ўмовы, каб падлілінаваць касірку, якой спатрэбілася выйсці ў прыбыральню. Таноша, прауючы касірку, знаходзілася пад небесвай.

А вось ці турбавала гэта каго-небудзь — вялікае пытанне. — Напэўна, не захачелалася яна грошы проста так гэтакім нелюдзю аддаваць, — гучыць адна касірка «Абсалютбанка», калегі Таі. — У лютым было здарэнне ў адным з гіпермаркетаў, скралі грошы з абменніка, а павесілі ўсю на касірку, якая тады працавала.

Нікога не бяромся абнавачваць — на ўсе пытанні адкажа следства.

— Узбуджана крмымінальна справа па артыкуле 139 частка 2, — паведамляе старшы памочнік пракурора Мінска **Сяргей Балашаў**.

— У пераліку на беларускіх рублі сума, якую скралі з абменніка — 35 мільёнаў беларускіх рублёў. Відзецца следства.

Спадзяёмся, што забойцу Таі знайдзюць.

Яўген ВАЛОШЫН.

Трагедыя здарылася ў гэтым абменніку. За ачэпкі касіра сцены дагэтуль запэцканыя крывёю.

— І з самага абеду учора тут была таблічка «Тэхнічны перапынак», — расказвае карэспандэнт «Звязды» стала наведвальніца «Кафетэрыя». — Але ніхто нічога такога не бачыў.

— Мы ўсю ноч на нагах, спаць з учарашняга вечара так і не клясіла. Маладзёнкавая яна зусім была, адзіны дзіцёнак у сям'і, — суха расказваюць жанчыны. — Ні з кім з нашых не сябравала. Толькі часам заходзіла ў прыбыральню, пыталася, дзе ў нас можна паабедча. Вам трэба ісці туды, на кухню, там следчыя ўсіх нашых супрацоўнікаў па чарзе дапытваюць...

Не хаць перашкаджаць працы следчых, але ўсё ж

Следства звяртаецца да ўсіх, хто валодае якой-небудзь інфармацыяй аб учыненым злачынстве, ці ў гэты дзень карыстаўся паслугамі згаданага абменніка пункта валюты, патэлефанавач у дзюжыручную частку Заводскага РУУС па тэлефонах: 340 02 02, 340 03 03, альбо па тэлефоне спеціліні ГУУС «102».

ХРОНІКА АПОШНІХ ПДЗЕЙ

ФРГ СПРОСІЦЬ ПРАЦЭДУРУ ПРЫЗНАННЯ ЗАМЕЖНЫХ ДЫПЛОМАЎ

Улады Германіі прынялі раэцнне спрасціць механізм прыняцця дыпломаў аб вышэйшай адукацыі, атрыманых за мяжой, паведамляе DW-WORLD. Такім чынам кіраўніцтва краіны спадзяецца скараціць недахоп кваліфікаваных спецыялістаў, выкліканы як эканамічным крызісам, так і перашкодамі з боку заканадаўства.

Новыя правілы прыняцця замежных дыпломаў уводзіць у сілу 1 студзеня 2011 года. Паводле меркавання міністра адукацыі і навуковых даследаванняў ФРГ **Анэта Шаваан**, новаўвядзенне дапаможа не толькі пазбавіцца ад недахопу спецыялістаў, але і «павялічыць эфектыўнасць працэсу інтэграцыі».

У цяперашні час многія кваліфікаваныя спецыялісты з замежных дыпломамі займаюць пасады ніжэйшых, чым ім дазваляе ўзровень ведаў.

ДЗЕСЯЦЬ ТЫСЯЧ АМЕРЫКАНЦАЎ ПАМЕРЛІ АД А/Н1Н1

Ахвярамі грыпу H1N1 сталі каля дзсяці тысяч жыхароў ЗША, паведамляе The New York Times са спасылкай на звесткі амерыканскіх Цэнтраў па кантролі і прафілактыцы захворванняў.

Кіраўнік ведамства **Томас Фрыдэн** заявіў, што ў гэтым годзе на грып у асноўным хварэлі маладыя грамадзяне. У прыватнасці, сярод 10 тысяч загінулых ад новага грыпу налічвалася 1100 дзяцей і 7,5 тысячы чалавек ва ўзросце да 21 года. Паводле інфармацыі Фрыдэна, з красавіка па лістапад 2009 года на грып H1N1 пераважарлі каля 50 мільёнаў амерыканцаў, з якіх 213 тысячы былі шпіталізаваныя. Штогадовая колькасць ахвяраў грыпу ў ЗША складае каля 36 тысяч чалавек.

Рэальныя грашовыя даходы насельніцтва ў студзені—кастрычніку ўзраслі на 2,8 працэнта

Аб гэтым паведамілі ў Нацыянальным статыстычным камітэце рспублікі.

БЕЛТА.

Восем былых вайскоўцаў асуджаны ў Мінску за дзедоўшчыну

Восем былых вайскоўцаў асуджаныя ўчора Мінскім міжгарнізонным ваенным судом за дзедоўшчыну, якая ў адным з выпадкаў прывяла да смерці вайскоўца, перадае карэспандэнт БЕЛТА.

Усе асуджаныя праходзілі службу ў вайскай частцы 30151 Узброеных Сіл Беларусі пад Запалецямі. З арміі яны былі дэмабілізаваныя летам гэтайга года. Сям'яра з іх служылі радавымі, а восьмы меў званне малодшых сяржант. Усе яны былі вайскоўцамі апошняга перыяду службы, так званымі дзядамі.

Ад супрацьпраўных дзеянняў асуджаных пацяярэлі 9 асаўжыўцаў, а яшчэ адзін памёр ад нанесеных цялесных пашкоджанняў. Усе, акрамя апошняга эпізоду, які адбыўся сёлета ў красавіку, адбываліся са жніўня 2008-га па сакавік 2009 года.

Аднаго з асуджаных, вінаватга ў смерці вайскоўца, суд прыгаворыў да васьмі гадоў пазбаўлення волі ў калоніі строгага рэжыму, другога — да трох з паловай гадоў калоніі ва ўмовах строгага рэжыму, Дзюх прыгаворыў да абмежавання волі з накіраваннем у папраўчую ўстанову адкрытага тыпу, а яшчэ чацвяры — да абмежавання волі без накіравання.

Прыгавор пакуль не ўвайшоў у законную сілу, бо асуджаных маюць права на яго абскарджанне ў 10-дзённы тэрмін.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 12.12.2009 г. (для бн разлікаў)		Курсы замежных валют для безвалютных разлікаў	
1 долар ЗША.....	2 841,00	Цэнтрабанк РФ	
1 еўра.....	4 187,35	USD.....	30,2107
1 латывійскі лат.....	5 921,83	UAH.....	37,7634
1 літвійскі літ.....	1 212,76	1000 BYR.....	10,5743
1 чэшская крона.....	162,56	EUR.....	44,4913
1 польскі злоты.....	1012,91		
1 расійскі рубель.....	94,04		
1 украінская грыўня.....	355,13		

Павышэнне цэны на часопіс «Гэты год» у выданні «Гэты год» на 2009 год у рэдакцыі па сваёй выдзіннай цэне. Тэлефон рэдакцыі: 209-69-01.

ААТ «Агенства Уладзіслава Грыгушова» УНП 100024047 Ліцэнзія Мінскаў № 021400172806 вяд. 03.05.2004 да 02.05.2009

Жывая зямля СМЕЛЫ «ПІКІК» КАЛЯ ВІДЗАЎ

Снежнае покрыва апошніх дзён прымусіла дзікіх жывёл шукаць корм нават каля населеных пунктаў і аўтамагістраляў. Фотаздымак гэтых асяржорных казю з зроблены каля вёскі Мурмішкі, побач з шасцінай дарогай **Браслаў** — **Відзю**.

Фота Анастасіі КЛЕШЧУКА.

На наступным тыдні ўначы да мінус 20

У гэтыя выхадныя на тэрыторыю Беларусі завітае хваля арктычнага холаду.

Пачне падмарожваць уначы на суботу па ўноцдзе да мінус 6—12, на поўначы ў надзею ўначы — да 15 морозу. А вось з аўторка на наступным тыдні пры праясненнях каляецца аж да 20 морозу.

Сяргей КУРКАЧ.

ТЭМП РОСТУ ВУП БЕЛАРУСІ ЗА СТУДЗЕНЬ-ЛІСТАПАД СКЛАЎ 99,6 ПРАЦЭНТА

Валавы ўнутраны прадукт Беларусі за студзень-лістапад знізіўся ў параўнанні з аналагічным узроўнем мінулага года ў супастаўных цэнах і склаў 99,6 працэнта, паведамілі ў Нацыянальным статыстычным камітэце.

Паводле даных Белстата, дынаміка вытворчасці ВУП у Беларусі ў 2009 годзе наступная: у студзені — 102,6 працэнта, у студзені-лютым — 101,2 працэнта, у студзені-сакавіку — 101,1 працэнта, у студзені-красавіку — 102,2 працэнта, у студзені-май — 101,4 працэнта, у першым паўгоддзі — 100,3 працэнта, за

ГЕНЕРАЛЬНЫ ПРАКУРОР ПРАПАНАВАЎ НОВЫЯ ШЛЯХІ БАРАЦЬБЫ З КАРУПЦЫЯЙ

«ЗАЙМАЦЦА «КАРАНЯМІ»

Рыгор Васілевіч перакананы, што, каб работа па барацьбе з карупцыйнымі праявамі не ператварылася ў «сізіфаву працу», трэба не толькі караць карупцыянераў, але і выкарняць умовы, якія спрыяюць развіццю карупцыі. У прыватнасці, неабходна звярнуць увагу на недахопы ў падборы і расстаноўцы кадраў, іх выхааванні. «Меры крмымінальна-прававага характару толькі зразаюць траву, мы ж — урад, рай-, абл- і гарвыканкамы, мясцовыя арганізацыі, пракуроры ўсіх узроўняў — павінны, у першую чаргу, займацца каранямі».

«ПАВІННЫ БЫЦЬ «ШЧУПАКІ», ЯКІЯ Б НЕ ДАВАЛІ «КАРАСОЮ» ДРАМАЦЬ»

«Пакуль мы працуем у межах рэспубліканскай дзяржаўнай праграмы па барацьбе з карупцыяй на 2007-2010 гады. Але я лічу, што неабходна актыўна заць дзейнасць галіновых праграм супрацьдзеяння карупцыі, калі яны ёсць». Генеральны пракурор выказаў меркаванне, што кіраўнікі райвыканкамаў таксама павінны папярэджаць у сваім рэгіёне любячы праяўлены карупцыі. Таму, акрамя галіновых, павінны быць і эфектыўныя рэгіянальныя праграмы. Пры гэтым усім трэба забіцца на бюракрытычныя падыходы: праграмы павінны ўключаць толькі рэальныя, эфектыўныя мерапрыемствы. «Не сакрат, што з года ў год на адных і тых жа прадпрыемствах выяўляюцца злычынствы карупцыянага характару, звязаныя з тэндарамі, са здачай памяшканняў у арэнду, з ажыццяўленнем дзяржаўнага кадраў. Я прапаноўваю стварыць у ведамствах, а магчыма, і на буйных прадпрыемствах асабістыя службы грамадскай бяспекі, якія не давалі б «карасю» драмац».

«МЕНИ ЧЫНОЎНІКА — МЕНШ КАРУПЦЫЙНЫХ ЗЛЮЧЫНСТВАЎ»

Магчыма, трэба падумаць і аб скарачэнні апарату чыноўнікаў, выказаў чарговы прапанову **Рыгор Васілевіч**. Гэты крок даць магчымаць павысіць людзям зарплату і тым самым зменшыць колькасць спакусаў супрацьзаконнай нажывы.

«ПРЫШОЎ ЧАС ПАДУМАЦЬ І АБ «ЭКНАМІЧНАЙ АМНІСТЫІ»

Можна было б вызначыць адпаведныя каэфіцыенты кампенсацыі ўрон, нанесенага асобнымі карупцыянерамі. Гэта дазволіла б, лічыць Генеральны пракурор, хоць неяк аздаравіць атмасферу і даць людзям, якія аступіліся, выпраўіцца на волі.

«КАНТРАЛЯВАЦЬ, КУДЫ ЎЛАДКОЎАЮЦА ПРАЦАВАЦЬ БЫЛЫЯ СЛУЖБОВЫЯ АСОБЫ ПАСЛЯ АДСТАЎКІ»

Мэтазгодна было б стварыць пры Адміністрацыі Прэзідэнта адпаведную камісію, якая б ажыццяўляла гэты кантроль. Добра было б таксама, каб у штогадовыя дэкларацыяў аб прыбытках і маёмасці чыноўнікаў давалі звесткі аб усіх сваіх кантактах з прыватнымі арганізацыямі. Падобныя стацункі павінны быць празрыстымі. Сутнасць у тым, што «ёсць такія выпадкі, калі звольненыя службовыя асобы праз нейкі час паспяхова ўладоўваюцца на працу ў камерцыйнай структуры. І атрымліваюць там зарплату, не меншую за тую, якую ім плацілі на былым месцы працы».

«КОЖНЫ ФАКТ КАРУПЦЫІ Ў БЕЛАРУСІ ПАВІНЕН БЫЦЬ ДАНАСЕНА ДА ГРАМАДСТВА»

Там, дзе ёсць чэргі, існуе і рызыка карупцыі. Паводле слоў **Рыгора Васілевіча**, пакуль што не хапае публічнасці пры прыняцці рашэння адносна, напрыклад, размеркавання зямельных участкаў, прыватызацыі. Добра было б, каб такая інфармацыя вывешвалася калі не ў інтэрнэце, то хоць бы на стэндзе той установы, дзе прынятае такое рашэнне. Публічнасць павінна прысутнічаць і падчас вынясення пакарання карупцыянераў. «Кожны факт асуджэння павінен быць данесены да грамадства. Я — за адкрыты судавы працэсы па гэтай частцы. Пакуль такога, на жаль, няма». Генеральны пракурор лічыць, што публічнае раскванне павінна быць неад'емнай умовай прымянення акта памілавання, амністыі, умоўна-датэрміновага вызвалення.

«ТРЭБА І ДА ЧЫНОЎНІКАЎ ПРАВОДЗІЦЬ ЭКСКУРСІІ Ў СЛЕДЧЫЯ ІЗЛЯТАРЫ І ВЫХАЎЧЫЯ КАЛОЊІ»

Рыгор Васілевіч доўга думаў, ці агуваць не апошнюю прапанову. Не хацелася пакрыўдзіць прадстаўнікоў канкрэтных прадпрыемстваў, галінаў дзейнасці. «Надрэнна было б, як гэта робіцца з праблемнымі няпоўнаадукаванымі, ваюць у калоніі і ізлятараў службовых асобаў, якія прауюць у найбольш карупаваных галінах. Думаю, што пасля гэтайга яны тысячы разоў падумоўча перад тым, як пайсці супраць закону».

У Беларусі за 11 месяцаў 2009 года выяўлена карупцыйная злычынства складаюць хабарніцтва, злоўжыванне службовымі паўнамоцтвамі, службовыя падлогі. Самымі «нячыстымі на руку» галінамі па-ранейшаму

Старшыня Быхаўскага райвыканкама Мікалай КАРОЦІН лічыць, што 2009 год даў штуршок не проста для навадзення парадку на роднай зямлі: кожнаму чалавеку варта ўсваяць сваю адказнасць за тое, каб на яго зямлі жылося добра і сытна. Пра ўрокі і вынікі Года роднай зямлі на Быхаўшчыне — у інтэрв'ю кіраўніка раёна.

ТРЭБА БУДАВАЦА
— **Мікалай Мікалаевіч, а што значыць для вас паняцце «родная зямля»?**

— У мяне яно падзелена паміж месцам нараджэння і зямлі, дзе ўсё свядома жыццё працую. Я нарадзіўся на Браншчыне.
— **Лічыце, памежжа.**
— Так, у маёй бабці ў метрыках так было запісана: «Горад Старадуб Гомельскай губерні». Цяпер гэты Расія, але я жыў у Беларусі, і яна для мяне — родная зямля. Я вучыўся і выкладаў у Горашкай акадэміі, ажаніўся з мясцовай беларускай. Працаваў у камітэце дзяржаўнай маёмасці Магілёўскага аблвыканкама. Тры гады кірую Быхаўскім раёнам. Люблю гэты край і рабію ўсё, каб ён квітнеў.
— **Да таго, як прыехалі ў Быхаў, вы, калі шчыра, падавалі тыповым жыхаром вялікага горада, жыхарам на-канавана хадзіць толькі па асфальце.**
— Скажу вам, што нягледзячы на складанасць працы і быту ў сельскай раёне, я тут адчуваю сабе душуна лепей. І прычына не ў тым, што прывыкнуў, а ў тым, што тут хутэй можна бацьчы канкрэтныя вынікі сваёй працы.

Мікалай КАРОЦІН.

станавілася зразумелым, што гаспадар пабудоваўся на стагоддзе і пакіне свой дом у спадчыну дзецям. Галоўнае — будаваць. Калі будоўля, значыць душой прыкіпаеш да гэтага месца.
— **Ці з'явіліся ў Быхаўскім раёне новыя дамы, якія пара-**

бураны вайсковы будынак. Там цяпер растуць грыбы?

— Растуць поўнай хадой. І з'явіліся ўжо новыя планы па пашырэнні справы. Мы дапамагам усім падпрымальнікам, якія прыйшлі працаваць. Хоць, вядома ж, мы спазніліся сур'ёзна заняцца вайсковай спадчынай.
— **Лейей позна, чым ніколі.**
— Так, але некаторыя спрахнелыя будынкі давалося разбурыць і ўтылізаваць. А мне гэта крыўдна. Я па натуре такі чалавек, што велікім не люблю разбураць, а люблю ствараць. У мяне была задача: максімальна раскрыць гэты патэнцыял Быхаўскага раёна.
— **Атрымалася зрабіць?**

мае ў вобласці першае месца па колькасці агразаказдзібаў.

— У нас іх ужо 17. Тры гады таму не было ніводнай. Прычым ёсць нават экстрэмальны турызм: людзі сплаўляюцца па Друці і Дняпры.
— **Вы паспрабавалі?**
— Шчыра кажучы, не хапае часу на адпачынак. Аднак жа кажуць, што гэта незабыўныя ўражанні. Мы свае аб'екты агракультурызму наладзілі на высокі ўзровень абслугоўвання, гасцінны прыём, душэнае стаўленне да людзей. Дапамагам гаспадарам агра-

ны напачатку XVII стагоддзя пры Льву Сапегу. Вядома, не прыступнай цягавалі прынес Быхаў менавіта гэты абарончы замак.

— Гэта мой боль. Таму што грошы на яго аднаўленне патрабуюцца вялікія, а нам выпадае як мінімум навесці парадка. За савецкім часам там была вытворчасць мэблі...
— **Потым, памятаю, яго ўзяў у арэнду падпрымальнік, які меў прозвішча Сапэга. У яго былі вялікія планы, але іх разбурыў, разам з часткай замка, пажар. Што вы мяркуеце зрабіць там цяпер?**
— Дзя гэта аб'ект непапулярны: калі б знайшоўся прыватны інвестар — я паштоў бы насустрэч. Але ў такой сітуацыі мы мяркуем проста пачысціць замак і тэрыторыю навакол. Ведаецца, і цяпер часам там ходзяць людзі, глядзяць. Яны тлумачаць, што старыя руіны прыцягваюць болей за адрэстаўраваўны сучасным чынам помнікі архітэктуры.
— **Я згодна з такой высновай: да сапраўднай старажытнасці заўсёды хочацца дакрануцца.**
— Восемь мы і мяркуем пакуль пакінуць замак маляўнічымі старажытнымі руінамі. А вось сядзібу графа Талстога ў Грудзінаўцы дзяржава павіна аднавіць. Там не самая вялікая выдаткі, і палац з паркам можна талкова выкарыстоўваць, нават пад турызм.
— **А сінагога створылі XVII стагоддзя ў цэнтры горада? Няўжо няма каму аднавіць гэты помнік архітэктуры і гісторыі?**
— Існуе шмат спецыфічных праблем, каб зноў зрабіць там сінагогу. Мы вырашылі зрабіць замест яе ўрачытую залу, карцінную галерэю. Побач ёсць 100-гадовы дом, дзе размесціцца музей. Гэта будзе адзіным выставачным комплексам.
У наступным годзе Быхаўу спадзюцца 640 год, да юбілею трэба лівкавацца усю разруху.

ІНШАЯ ЗЯМЛІ НЕ БУДЗЕ

— **Калі падвозіць вынікі Года роднай зямлі, то ці стала лепей?**

— Стала лепей, таму што да нас прыязджаюць маладыя людзі ў пошуках працы і добрага жыцця. Новыя прадпрыемствы, новыя магчымасці, камфортныя ўмовы.
Мне падаецца, што моладзь прывыкла да цяжэйшага, што ёсць на роднай зямлі, і падтрымліваць гэта, захоўваць. Раней маладыя людзі ўсе новыя літары разбіралі, цяпер шукаюць сямейніцу на вуліцы для паперкі.
— **Значыць, Год роднай зямлі павінен быць вечным?**
— Такое стаўленне да роднай зямлі павіна быць нормай. Іншай зямлі ў нас не будзе. Таму не будзем да яе абмяжываць.
Гутарыла Ілона ІВАНОВА.
Быхаўскі раён.

ВЕЧНЫ ГІД РОДНАЙ ЗЯМЛІ

давалі ваша старшынёўскае вока?

— Людзі пачалі будавацца, інтэнсіўна. Яны дастаюць са сваёй працы свае грошы, бяруць крэдыты і будуць нармальныя дамы. У Быхаве цяпер будуцца кааператывныя дамы на 60 і 80 кватэраў. А найбліжэйшымі гадамі ўзвядзем новы мікрараён у горадзе. Гэта добра і правільна.

ПРАДПРЫМАЛЬ-НИЦКІ РАЙ

— **У Год роднай зямлі ў Беларусі найперш рабілі добраўпарадкаванне.**

— Так, улады зрабілі на гэта націск, і гэта сапраўды важна. Навядзенне парадку датычыцца не толькі гарадскіх і вясковых вуліцаў, але і лесу, яроў, дарог. Вываз і ўтылізацыя смецця — таксама важная праблема...
Але мне падаецца, што клопат пра родную зямлю добраўпарадкаваннем не абмяжоўваецца. Трэба, каб мы, туйшчыя, адчувалі сабе абавязанні сачыць за парадкам на роднай зямлі. Сфарміраваць свядомасць, паучыць павялі да сваёй зямлі, годзіцца за яе. Трэба нагадваць людзям: тваё жыццё ў тваіх руках.
— **З падобным дэвізам кіраўніцтва Быхаўскага раёна давалі разбірацца з ваянным гарадком, які дастаўся ў спадчыну ад Савецкай Арміі. Памятаю, «Звязда» надрукавала рэпартаж пра пенсіянера, якія вырашыла адкрыць вытворчасць вешанак. За тым часам была ідэя і паўра-**

— Прадпрымальніку цяпер даляка за 300. Мы максімальна скарысталі магчымасць прадаваць безгаспадарныя будынкі за сімвалічную базавую велічыню. Зразумела, з такога продажу грошы ў бюджэт не пакладзецца, але створаны працоўныя месцы, вырабляецца імпартазамышчальная прадукцыя, новыя прадпрыемствы пачаюць падаць. Па наступленні ў бюджэт ад прыватнага бізнесу наш раён займае другое месца ў вобласці. За два гады створаны больш за 600 новых працоўных месцаў.

Сёлета добра сталі развівацца прадпрыемствы, якія працуюць з дрэвам. Прыходзіць да нас і сур'ёзны бізнес. Прадпрыемства «Бетонкомплекс» увезла ў раён два сучасныя перасоўныя бетонныя заводы — а гэта 600 тысяч уёра інвестыцый. Гэта ў дадатак да нашых двух гігантаў: «Аграліт» займаецца птушкай, а мясняя выраба «Беламіта» ведае усю краіну. На апошнім прадпрыемстве — 600 чалавек. Яны працуюць на родную зямлю.

АГРАТУРЫСТЫЧНАЯ ВЁСКА

— **Калі з боку Магілёва пад'язджаеш да Быхава — аж дух зашалопае ад прыгажосці. Днепр, заліўныя лугі, а на пагорку — старажытны замак...**

— Быхаўскі раён — адзін з самых прыгожых. Магу сказаць гэта з упэўненасцю, бо абездзіў кожныя куткі Магілёўшчыны. Разліў на Дняпры ў нас называюць «Венецыяй».
— **Гэта сведчыць аб вялікім турыстычным патэнцыяле. Не здарма Быхаўскі раён цяпер зай-**

дзібаў — з атрымманнем крэдытаў, з гарантыямі пад іх. Яны добрую справу робяць: турбуюцца, каб навакол чыста было, каб агароджу не ламалі, каб сцэнка была акуртаная. Так фарміруецца новы менталітэт чалавека на сваёй зямлі.

Як будзе развівацца любімае, але усё яшчэ не самае камфортнае месца адпачынку магілёўцаў? — Чыгрынскае вадасховішча?

— У нас вялікія планы. Там ёсць вёска Грудзічына, якая, відаць, будзе агратурыстычнай. Плэсчаны пляж на беразе і новыя сядзібы: адрозніваць чалавек вырашылі прымаць турыстаў. Хлопцы мяркуюць зрабіць нешта накіштат Дудутак. Будзе і на нашай роднай зямлі такое адметнае месца.
— **У вас яно будзе не адно. Раскажыце, што будзе ў Баркалабава, знакамім для ўсёй Беларусі. Там быў створаны ў старажытнасці знамяціты Баркалабаўскі леталіс.**

— Мы цяпер дапамагам аднаўляць праваслаўны жаночы манастыр. Там ідзе будоўля. Людзі грошы даюць, супрацоўнікі арганізацыі прыязджаюць дапамагаць на будоўлю.
Мяркую, што гэта месца прыцягне шмат турыстаў. Баркалабава будзе цалкам даступным. Там у аграгарадку, дарочы, з'явіліся і Прадпрымальнікі: хутка запрадуць вытворчасць кандытарскіх вырабаў.

СТАРАЖЫТНЫЯ ПОМНІКІ

— **Цяпер пра старажытны замак на ўзгорку. Ён быў пабудаваны**

Буйная замова для ІП

МНОГІЯ прадпрыемствы перажываюць эканамічны спад. Крызіс закрануў не толькі буйны ці сярэдні бізнес, дробныя вытворцы таксама апынуліся не ў лепшым становішчы. Індывідуальныя прадпрымальнікі, якія займаюцца ўсталяваннем ПВХ вокнаў, дзвярэй, вырабам бетонных блокаў... сёлета ўжо не мелі леташніх замоваў.

У Ляхавіцкім раёне вырашылі ўсталяваць бетонныя плот у некалькіх вёсках ды навукол школы ў Зубе-Левічах. Такія платы можна бачыць паўсюдна, яны даволі практычныя і карыстаюцца ў населеных пунктах папулярнасцю. Грошы перад Новым годам з'явіліся, і было вырашана паставіць 2 км такога плота. Мясцовая фірма адрозніваць вызначыла цану — каля 100 тысяч за 1 праём (2 м на 1 м).
Калі ў Ляхавічах вырабілае плот толькі адзін прадпрымальнік, то ў Баранавічах іх не пералічыць. Восем і вырашыў прыліпліцца да Ляхавіцкага райсавета, каб на жывым матэрыяле напісаць артыкул. Увёў сябе на чынальнікам, якому патрэбен плот і пачаў шукаць індывідуальнага прадпрымальніка, які ўзяўся б выканаць замову хутка і на самай нізкай цане.

Размова кожны раз пачыналася аднолькава.
— У вас можна замовіць плот?
— Без праблем.
— Колькі будзе каштаваць адзін праём з усталяваннем?

— Тры элементны: слуп і дзве пліты — 25 долараў.
— Колькі вам трэба часу, каб паставіць 2 км плота?
— Тут наступала цішыня, і прадпрымальнік прасіў паўтарыць лічбу. Усе, каму я ні званаў, ад памеру заважыліся намяні. Толькі праз колькі секунд, відаць, правяршылі названне кіламетраў у галаве, ажывалі.

Усё тлумачыцца проста. Да такіх вялікіх замоваў прадпрымальнікі не прывыклі. Як правіла, замовы ў іх ідзе пра дзясяткі метраў, а замовы ў сто лічбаў ужо вялікі. Найчасцей такі дэкарэатыўны плот з бетону гаспадары ставяць ад вуліцы, каб хараша было, а гэта з дзясяткаў праёмаў ці таго меней.
Але замовы сёння не шмат і два прадпрымальнікі прапанавалі паставіць плот на 20 долараў за праём. На іх і спыніўся, бо неабходна было паглядзець вытворчасць плота на месцы.
Патэлефанаваў нават у Нясвіж, але там кошт быў 25 долараў, хоць прадпрымальнік рабіў націск на якасць. Маўляў, у мяне апаратура на зварцы, а ў наш час далёка не ўсё так робіць.

Ад многіх прадпрымальнікаў давалася адмовіцца, бо мелі адзін-тры ўзоры плота. Іншая рэч, калі ў чалавека іх дзесяць-пятнаццаць — ёсць з чаго выбіраць.
Адкрываць жа прыватнае прадпрыемства (мець у штаце бухгалтара, пляціць больш высокую падаткі, радовыя справядзачу...) многія не хочучы, альбо не здольныя. Восем і ходзяць у ІП. Сям'ю пракарміць можна, то і добра.
Але ж сярэд прадпрымальнікі і канкурэнцыя вялікія. Даводзіцца маніпуляваць цаной, бо гэта самы надзейны спосаб прыцягнуць увагу заказчыка. А зніжэцца цана, як правіла, за кошт якасці. У людзей ёсць нараканні на якасць усталяванага плота. Дзяраецца, нехта з падлеткаў навоў штурхане такі плот — двухметровы праём ломіцца палалам. Каб знізіць сабекошт, вытворцы даюць у раствор менш цэменту, не кладуць арматурныя каркасы, а кідаюць толькі некалькі металічных пруткоў...
А што будзе з замовай у Ляхавічах, ці знойдзецца нехта, хто возьмецца ўсталяваць тры кіламетры плота?
Быццам бы, свае, ляхавіцкія, спыхаюцца і скінулі цану на трыццаць працэнтаў. Калі так, то усё ўсталяецца. Такая замова пад плотам не валеяцца.
Сымон СВІТУНОВІЧ.
Фота аўтара.

Ляхавічы — Баранавічы.

Ці пасуе Брэсту «Карона»?

У Брэсце напярэдадні навагодніх святаў адчынены новы гандлёвы цэнтр «Карона». Гэта першы гіпермаркет на тэрыторыі вобласці. На месцы, дзе так і не з'явіўся задуманы яшчэ за савецкім часам завод, узведзены па каркаснай сістэме будынак, які аб'яднаў цэлы шэраг крамаў. Крама самаабслугоўвання фармату гіпермаркет, крама вытворцаў тэхнікі і электронікі, некалькі фірменных крамаў, павільёны ўпрыгавянні і кватэры, аддзяленне банка, атпэка, рэстаран, кавярня, шмат іншых дробных аб'ектаў гандлю і абслугоўвання чакаюць пакупнікоў і кліентаў.

Такой разнастайнасці тавараў — 75 тысяч найменняў — не мае ніводнае гандлёвае прадпрыемства Брэста. Пры гэтым 60 працэнтаў асартымента складае доля прадуктаў харчавання, астатняе — прамысловыя тавары. Гаспадары ўстаноў аб'являюць, што не меней за 65 працэнтаў прадукцыі на паліцах і прылаўках будзе ад беларускага вытворцы.

Прызнаюся, ідучы ў краму, я велікі скептычна быў настроена. Ну колькі для 300-тысячнага Брэста трэба гандлёвых цэнтраў? Іх у нас дастаткова. Нядаўна, едучы ў камандзіроўку, каб збавіць час да аўтобуса, зазірнула ў новы гандлёвы цэнтр каля аўтавазавоў. І застала там... дзівіцца, што сумуюць у павільёнычых. Ніводнага пакупніка. Можна проста хвіліна такая выпала, а можа на рэкламу гаспадар грошай пашкадаваў. Восем абмяркоўваючы такіх не велікіх пастаяных навічоў гандлю, мы з калегай зайшлі ў «Карону». І нечакана... нам спадабалася.

Апразу скажу, цэны асабліва не адрозніваюцца ад агульнагарадскіх. Брэст, як вядома, адзін з самых дарагіх гарадоў краіны. Так складалася гістарычна, відаць, ад таго, што горад размешчаны на памежжы. Ды і асартыментам цяперашняга пакупніка здзівіць складала. Але ад велічын, маштабнасці залаў, ад разнастайнасці тавараў, ад умелага і прывагнага іх размяшчэння пыхае нейкай, так бы мовіць, сталічнасцю. Ну, не было ў нас раней такога. Дык чаму б не быць?

Уласныя кандытарскі цэх і пакарня выдалі вялікую колькасць гатовай прадукцыі. Апетытна выглядаюць смажаныя куры, запечаныя па розных рэцэптах рыба, некалькі дзясяткаў відаў салатаў. Хай не заўбедзі можна сабе дазволіць, але ж бываюць моманты, што катастрафічна не паспяваеш прыгатаваць абед ці вячэру, а тут жомна купіць усё. І цэны не завоблачаныя. Прынамсі, пакуль.

Яшчэ, што сыграла на пераадоленне нашага з сяброўкай скепсісу, вялікі асартымент прыгожага посуду, імяці патрэбнай у гаспадарцы драбязы. Што крышачку напаміналі польскія крамы. Ёсць шмат мінскага хлеба накіштат «Нарачанскага», які мы заўбедзі купілім бываючы ў сталіцы. Усё за паўгадзіны не агледзіць, давалася ўжо на прыпынку падлучаць размову дзвюх жанчын, якія адначайна, што фарш і каўбаса тут таннейшыя, чым у іхняй краме. Праўда, нягледзячы на аб'яцанне пераважна беларускага, найбліжэйшыя воблікі завезеныя з Мадовы. Але ж гандаль — рэч рухомая: сёння гандлююць яблыкамі з Эквадора, заўтра могуць завезці ад нашых сельгаспрадпрыемстваў і фермерыў. Адна з кавярняў гандлёвага цэнтру, напрыклад, аб'явілася, што фірмовая страва будзе складзена толькі пасля аналізу пераваг наведвальнікаў.

Ажыццявіла такі аграмадны праект у Брэсце мінская кампанія «Тытух-Інвест». 950 брастаўчан атрымаў працу. У рэшце рэшт апошняе слова застаецца за пакупніком. Яго актыўнасць і адкажа на пытанне, ці патрэбна гораду над Бугам гэтая «Карона».

Святлана ЯСКЕВІЧ.

«СВЯТА для маладых людзей з абмежаванымі магчымасцямі «Табая» пры падтрымцы ўладаў.

Сналадзіла ў Магілёве дабрачынная хрысціянская арганізацыя «Табая» пры падтрымцы ўладаў. У зале сабраліся больш за два дзясяткі інвалідаў, якія наведваюць аддзяленні штодзённага знаходжання пры цэнтры сацыяльнага абслугоўвання ў Быхаве, Чавусах і Кастрычніцкім раёне Магілёва.

— Людзі з абмежаванымі магчымасцямі выраваюцца з замкнёнага кола свайго хатняга жыцця, — расказалі кіраўнікі аддзяленняў. — Мы кантактуем, падтрымліваем адно аднаго. У нас працуюць гурткі рукадзелья, танцаў, прыгатавання страў і гэтак далей. Інаваліды вучацца нармальна жыць у грамадстве.
Маладыя людзі падрыхтавалі да свята канцэрт: яны спявалі, расказвалі свае вершы, паказвалі пластычныя эцюды, танцавалі. Дарэчы, танцатэрапія — гэта частка рэабілітацыйнай праграмы. Дзвюхціты паказалі сваё выдатнае майстэрства ва ўсходніх танцах. Уразіла пастаноўка групы дзвюхца з Быхава пад сімвалічнай назвай «Я хачу танцаваць!» Усе ўдзельнікі канцэрта атрымаў падарункі ад дабрачыннай арганізацыі.

Ілона ІВАНОВА.

НАЙБОЛЬШАЯ АВАРЫЙНАСЦЬ — 3 16 ДА 20 ГАДЗІН

Апошнім часам усё часцей пад колы аўтамашын трапляюць людзі на пешаходных пераходах. Восем толькі 7 снежня ў Пінску і Баранавічах легкавымі аўтамабілямі на пераходах па віне вадзіцельў былі збыты жанчыны з дзецьмі. Па звестках абласной дзяржаўнай інспекцыі, за 11 месцаў на Брэстчыне адбыўся 291 наезд на пешаходаў. У Баранавічах сёлета шасць вадзіцельў з месца ДТЗ з'ехалі і дваі знісіць не ўдалося. 148 здарэнняў адбылося па віне пешаходаў. І ў 77 выпадках яны былі п'янымі. Калі ў цэлым па вобласці (у параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года) колькасць ДТЗ зменшылася, то колькасць здарэнняў па віне пешаходаў павялічылася.
Самымі небяспечнымі днямі тыдня ў плане ДТЗ застаюцца выхадныя дні пятніцы. А найбольшая аварыйнасць прыпадае на другую палову дня — з 16.00 да 20.00.

УЛОЎ — ЦЭНТНЕР РЫБЫ

У рыбгасе «Лактыш» (Ганцавіцкі раён) яшчэ днём прымецілі мікраўтобус, які стаў каля вадаёма. А ночку давалася затрымаць чатырох чалавек, якія прыехалі на тым мікраўтобусе. Яны аказаліся браканьерамі. Пры іх было 49 кг рыбы, а ў хмызняку знайшлі яшчэ 50 кг. Рыба дасталася рыбгасу, а браканьераў чакае штраф.

Сымон СВІТУНОВІЧ.

НЕЛЕГАЛЬНЫЯ ПЕТАРДЫ КАНФІСКУЮЦЬ ТЫСЯЧАМІ

У Баўрыўцы на гарадскім рынку міліцыя затрымала 37-гадовага мясцовага жыхара, які гандляваў піратэхнічнымі вырабамі без спецыяльнага дазволу. У яго на рынку канфіскавалі 1236 петардаў, а пасля агляду па месцы жыхарства і ў гаражы яшчэ 39 156 штук!
У Магілёве міліцыя праводзіць спецыяльныя рейды па выяўленні нелегальных гандляроў піратэхнічнымі вырабамі. 10 снежня ў Кастрычніцкім раёне ў трох індывідуальных прадпрымальнікоў канфіскавалі 2,5 тысячы петардаў.

Алена КАЗЛОВА.

Еш свеці! МІНУЛАЕ СМАЧНА ПАХНЕ

Карэспандэнты «Звязды» пад'елі па-беларуску

Няпраўда, што беларуская кухня — гэта толькі дранікі. Так, сёння гэта раскручаная і папулярная страва. Так, бульбя ў Беларусі прыйшла на сто гадоў раней, чым у Расію. Але папулярнай на сталах беларусаў яна стала толькі ў XIX стагоддзі! Штосці падобнае па тэхналогіі прыгатавання «дзернікаў» можна рабіць і з іншых прадуктаў. Паспрабуйце, напрыклад, замяніць бульбу на гарбуз, атрымаецца цалкам смачная, жоўцінявая, як сонейка, аладка, якая таксама здольная быць годнай прадстаўніцай беларускай кухні.
Час ламаць стэрэатыпы. Кухня беларусаў — гэта не скупыя стравы бедных сялян, якім не было калі заважыцца на кухню. Нават са «стандартнага» набору прадуктаў, валодаючы пэўнымі сакрэтамі прыгатавання, нашы продкі стваралі сапраўдныя кулінарныя шэдэўры. Простая грэчка на сталах становілася адметнай стравой — варта толькі было дадаць у яе нейкія кампаненты, напрыклад, смажаныя грыбы.
Мінулае велімі смачна пахне, у гэтым мы змагі пераканацца на Дні беларускай кухні, што праводзіць у межах ХІІ Рэспубліканскага конкурсу «Прадукт года-2009» у адметнай беларускай страўні «Камяніца», дзе гатуюць па старадаўнім рэцэптах, асобня з якіх падказаныя навукоўцамі, што падарожнічаюць па Беларусі і вывучаюць яе традыцыі, а таксама па віленскай кніжцы «Літоўская кухарка», выдана ў 1866 годзе. Прынёмсі, тут стравы ствараюцца толькі з айчынных прадуктаў, нават такой халоднай закускі, як крэветкі тут знойдзены беларускі аналаг — ракавыя шышкі, і прычынова тут не падаецца марская рыба, бо ў старадаўняй Беларусі халапа сваёй.
Вам надакуціць звычайныя бліны? Пакаштуіце сапраўдныя беларускія: яны п'якуцца з аржаной мукі ці з сумесі аржаной і пшанічнай. Толькі беларусы ўмеюць п'ячы найсмачнейшы хлеб з чорнай му-

кі, прычым раней выкарыстоўвалі не муку грэчаную, і нават гарохаваю. На думку дырэктара «Камяніцы» Сяргея ЧЫГРЫНЦА, класічная беларуская страва — гэта мячана. Аналагаў ёй няма ў свеці! А рабіць яе можна з самымі рознымі дабаўкамі, ды так, што яна не будзе саступаць нікім заморскім падліўкамі.
Як вам такая кулінарная страва — «філе судак» у соусе з белых грыбоў і брусніц? На думку дырэктара «Камяніцы», яна заслужыла не меншай раскруткі ў якасці нацыянальнай кулінарнай фішкі, чым тыя ж дзерніцы. Ёсць у беларусаў і свае дэсерты — напрыклад, салодкія блінычкі з самымі рознымі начиннем ці яблычныя пірагі. Куды там усялякаму фаст-фуду да нашай традыцыйнай кухні, калі стравы п'якуцца на вуголі ці запякаюцца ў гліняных гаршчочках. Не будзем забывацца, што ў распраджэнні беларускіх кухараў былі і ягады, грыбы, рыба, мёд. На думку Сяргея Чагырына, пастанова, паводле якой усё пункты харчавання павіны знаёміць і з нацыянальнымі стравамі, толькі дыскрэдытуе старажытную беларускую кухню, а не садзейнічае яе адраджэнню, бо тое, што падаюць пад нацыянальнай маркай з большасці рэстаранаў і кавярняў, не мае нічога агульнага з ёжай, што спажывалі нашы продкі ў мінулыя стагоддзі.

Дзень Нацыянальнай беларускай кухні супаў з міжнародным днём Тэра Мадрэ (перакладзецца як «маці зямля»), які рух Слоў Фуд праводзіць па ўсім свеце. Сутнасць яго — прыгатаванне мясцовых, экалагічна чыстых прадуктаў харчавання, супрацьстаянне генетычна мадыфікаваным прадуктам. І адзначаецца гэты дзень ва ўсім свеце пры дапамозе... урачыстасцяў, банкетуў, сустрэч, на якіх «п'яюцца оды» натуву-Камяніцы: «Трэба і ў сучаснай кухні быць вартымі сваіх продкаў»

МАСТАЦТВА ЖЫЦЬ

«Ба, знакомыя всё лица!», «Сколько лет, сколько зим!», «Якія людзі!... Без аховы!...»

Сто да аднаго — вы гэта чулі. І самі ж прамаўлялі... Так што Вялятачка (гадоў 20 яе не бачыла), гукнуўшы штось падобнае, арыгінальнае была.

Нічога (ну, такога, вартага ўвагі...) не абяцала і размова, бо ход яе быў вядомы. Прычым загадаў і кожнаму: спачатку я распяў пра яе жыццё, а яна — пра маё (альбо наадварот), потым мы ўдваіх, ну, не тое, каб «перамыем костачкі», але ж пагаворым пра агульныя знаёмыя, пашкадуем (услыш), што, жыўчы ў адным горадзе, рэдка бачымся і... развідземся. Каб... гадоў нацэпць не бачыцца зноў, больш за тое, каб праз нейкі дзень ці тыдзень... начыста забыцца — і адна пра адну, і пра гэту сустрэчу. Але ж не! Яна — помніцца! Яна займае думкі — нават пішу во... А ўсё з-за чаго? З-за аднаго кароткага, як стрэл, пытаньня! Зрэшты, яно прагучала ў канцы. А на пачатку...

— Ну, ты ж ведаеш, як я замуж выскачыла, — у адказ на маё «як жыццё?» — запалатала даўня прыяцелька. — Такая люблю была, такая люблю, што ні ў казцы здаваў, ні прыям алісаць! Са свекрыёю жылі. Малая з'явілася... Я і што і дзе з дзіцем сяджу. Грошай — ні і год не хапае. Піліу сваіго, кажу, што іншыя ж неядулюбююцца — зарабляюць, забяспечваюць сем'ю. А ён: «Я сваю працу люблюю... У мяне адукацыя, у мяне перспектывы... У будучым...». А што ў мяне даўгі? — у сённяшням — яму, выхадзіць, да лямпака? Што, пытаю, мне толку з тваіх перспектывы, якія адкрыюцца невядома калі? Калі і наогул адкрыюцца... Я цяпер жыць хачу. Маладая ж, а ні адзення людскага, ні абутку. Знаёмых у адлачак на поўдзень ездзяць, а мы — у вёску, на дачу... І ні кватэры сваёй, ні машыны... Кажу так — маўчыць, перажывае, але ж «улёбты», як баран: працу мянцэ не буду — і кропка. Добра, згаджаюся, не мяняй, але тады падпрацоўку якую знайдзі! Людзі вунь гандлююць ва ўсю, на шабашку ездзяць. Ён зноў «не»: я, маўляў, дзіця хачу бачыцца. А што на яго глядзіць, на тое дзіця? Для гэтага я ёсьць, дзіця з бабурлямі. Твая справа, нарэшце — забяспечвай. І дзіця, і жонку... Мой замест гэтага ў бутэльку палец: «Табэ б толькі грошай... А я сам не цікавы ўжо, не патрэбны?». Не стрывала неяк, кажу: «Без грошай — не!». Думала, хоць пасля гэтага за розум возьмецца, а ён і той, што быў, прапываў стаў. Калі так, я ўльтыматум яму — альбо-альбо: альбо будзеш жыць так, як я скажу, альбо «гуд бай, май лав, гуд бай». І на развод. Бо ты ж сама падмай, — праносувала Вялята. — чаго мне чакаць? Пакуль састарэю? Дык на мяне ж тады ніводзіць дурань не глянэ. А мне — разума нага трэба. І з грашма... Разялася, караці. Аднапакаўку ў іх адсудзіла, бо трэба ж мне нешта жыць... Людзі дапамаглі, працу знайшла — не скарджуся. Плюс апіменты... Ды жыць ж не хачу!.. Ты ведаеш, — па змоўніцку падміргнула яна, — у мяне пасля гэтага столькі любовей было... Хоць раманы пішы... Але ж цяпер ужо ўсё, здаецца? «Папкі» з'явіцца. Табе ж не трэба расказаваць? Цяпер так спонсары завуць... Ну, тых, што па гадах на татку цягнуць. Мой воць на 23 за мяне старэйшы. Але ж яшчэ нічога так. Нас з дачкай у сваю кватэру перавёз — тры пакоі... Лічы, што ў цэнтры... І замуж кіла. Толькі — стары ж — я падумаю яшчэ... Але што я пра сябе — ты як?... Як Валодзечка, Юра з Інаю, Галя, Каця?..

Казала, што ведала: Валодзечкі, на вялізаўны жал, ужо няма — анкалогія, за паўгода згарэў, пакінуў малую дачкуку. Юра з Інай жыўчы ў Штатах, Галя «згубілася», з Кацяй хоць рэдка, ды тэлефануемца — яна за Мінскам у «царскім сяле», дом бабудавала.

— За якія шышы?! Дзе яна грошы брала? — насцярожылася прыяцелька, міма вухай прапусціўшы ўсё — нават пра Валодзю... Не кажучы ўжо пра іншых...

Я зноў сказала, што ведала: тады калі будоўля ў іх толькі пачыналася, яшчэ не трэба было вялікіх грошай на матэрыялы. Да таго ж не трэба было і некага наймаць: некалікі разоў збіралі таліку (перважна з сярёбу і радні), каб «каробку» злажыць і накрывць. Усё астатняе Кацін муж, яна, дзеці рабілі самі.

— Хм... І штось прыстойнае ў іх атрымалася? — з з'яўным недаверам працадзіла Вета.

— Ды нават больш! — не хочучы таго, солі на рану насыпала я, бо двойчы была ў гасцях і дом той бачыла. Больш за тое — менавіта там увачавіды ўбачыла: замежнікі, якія працуюць у гарадах, а жыўць у вёсках, зусім не дурні. Гэта — ну, на дзіва — камфорта, гэта выгадна, гэта зручна, калі ў чалавека, у сям'і ўсё ў адным месцы. У іх, прынамсі, пад дамам два гаражы, майстэрня і лезня, пры доме — агарод, 15 сотак зямлі, свае пчолы, сад, вайскі газон, у Каці — шыкоўны кветнік і кухня — мара любові гаспадыні (метраў 15 плошчы з усімі наваротамі і адкрытай верандай), а ўжо пакоі...

— Колькі?

— На першым паверсе, здаецца, тры, — пільны, нават суровы позірк прыяцелькі патрабаву ад мяне дакладнасці, — на другім...

— Ты мне пра трэці яшчэ раскажы! — са злосцю кінула Вета. — Адкуль ён мог там уззяць?... І ў каго — выхавальніцы з дзіцячага садка? У муляра? Яны ж з галаты абое, з вёсак...

Зноў казала, што ведала: выхавальніца та і засталася — выхавальніцай. А муляр завочна скончыў былі «нарас», цяпер у яго хай невляка, але сваёй фірма — дамы будуць. Да гэтага ж і хлапцоў прыхваціў: на кішэньныя расходы сабе зарабляў змалку. Не кажучы, што цяпер...

— На будоўлі працуюць? — з з'яўным палёгкай спыталася Вета.

— Не, вучацца. Ва ўніверсітэтах. Адзін — у політэχνікум...

— На планшэ? — зноў жа з надзеяй перабіла прыяцелька.

— Не... На бюджэтнае паступілі.

Я гаварыла нешта яшчэ. Пакуль не згледзела, што Вета... не слухае: заклапочана «грызе» ніжнюю губу, напружана глядзіць кудысь за маё плячо і думае. Пра што, сказала «праарэнтніўшы» пільным позіркам:

— Слухай, ну ты ж... Ты ж помніш Каццю?... Дык скажы: ну нічога ж на ёй?! Нічога-га!.. За што ёй усё, га?

— Не ведаю, — паціснула плячыма, бо пытанне было зусім нечаканым. Цяпер, падумаўшы, я, здаецца, магу адказаць: за вернасць сваіму каханню, за веру, за ўменне быць разам, падтрымліваць і чакаць, за працавітасць і (хай даручыцца гэтае слова!) цягавітасць (гадоў з дзесяць, абое без выхадных і прахадных), за авярэннасць...

За дзяцкі, якія ніколі не чулі бацькоўскіх спрэчак і заўсёды ведалі, што і дзеля чаго яны робяць, за ўсе іх умнені і радасці ад створанага сваімі ж рукамі, за ўпэўненасць у тым, што ўсё, што захочаш, у прынцыпе, можна зрабіць... Нягледзячы ні на што!

За мастацтва жыццё.

Валянцін ДАУНАР

Р.С. Размова з Ветай была нядоўгай. Яшчэ і таму, што я спыталася, каб усё паспеш і вечарам паглядзець, пакуль Хварастоўскага... З Ігарам Крутым, якога, дарчы, першая жонка таксама лічыла галатой і няўдзячкікам. А калі б, крый Бог, і другая?..

Крутога (ды і ці толькі яго!) магло б не стаць. Як не стала, не адбылося іншых, каго праглядзець альбо не падтрымалі іх самыя-самыя — мамы і таты, бабুলі і дзядулі, жонкі і мужы.

Р.С. Мала зусім расказала пра Кацю...

У іх — што Вету, відаць, пацешыла б — былі катастрафічныя часы: пазычылі вялікую суму грошай на ўмовах «калі будучы, тады і аддасце» (бо мне, маўляў, яны не патрэбны...), уклалі ў батарэі, дзверы, паркет... І (гады тры назад) пацупі, што абставіны ў крэдытора змяніліся — грошы трэба аддаць. Прычым тэрмінова...

Інаша выйсця не было: яны пераехалі ў левешуок каля дома, прадалі кватэру ў Мінску — вярнулі доўг...

За тыя грошы, што засталіся — парадоксы рынкі! — сёлета купілі... дзве кватэры сынам. Хай не новыя, хай невялікія, але...

Зрэшты, Вету гэта зусім не пацешыла б — наадварот...

Жаба — такі страшны звер.

А мы, выходзіць, людзі балотныя?

ЦЕНЯВІК «НАКРУЧАВУ» ДАХОД НА АПЕРАЦЫЯХ З СЕЛЬГАСТЭХНІКАЙ

Супрацоўнікі УДФР Камітэта дзяржкантролю па Гродзенскай вобласці завяршылі расследаванне крымінальнай справы ў дачыненні да ўраджэнца Арменіі, які арганізаваў устойлівую групу для злачынай дзейнасці ў сферы эканомікі.

Як паведаміў карэспандэнту «Звязды» ў прас-службе Камітэта дзяржкантролю, згаданы дзяляк наладзіў бізнес па куплі-продажы сельгастэхнікі. Аднак, як вытвілася, «замуціў» ён сваю справу бяз дзяржаўнай рэгістрацыі суб'екта гаспадарання. А пабудавану ён на аперацыях з закупкай і продажам зернесушылак, што былі ва ўжыванні ў Расіі.

Скаржытаўся эканамічнай сітуацыяй у расійскіх сельгаспадарчых кааператывах, якія ў пэўны перыяд распадавалі сваю маёмасць па цане металаламу, зямлінасінік арганізаваў закупку згаданай тэхнікі, яе дэмантаж і дастаўку ў нашу краіну. Прычым для гэтага ён выкарыстоўваў бухгалтарскія дакументы і рэквізіты прадпрыемства «Арган» у Бялінічах, дзяржтарам якога лічылася цешча «Бізнесмена» (фактычна ж жанчына працавала прыбральчыцай на прадпрыемстве). Выкарыстоўваючы дакументы прадпрыемства, дзяляк заключыў дагавор з Круглянскай сельгастэхнічнай на дастаўку зернесушылак у гаспадаркі Гродзенскай вобласці. Разам з тым, як высветліла следства, усё аперацыі, — як набываць зернесушылак у Расіі, так і іх пастаўка ў Беларусь, — ажыццяўляліся з выкарыстаннем рэквізітаў і бухгалтарскіх дакументаў ілжэпрадпрыемальніцкай структуры. Атрыманьня ж за пастаўленыя зернесушылькі грошы, а таксама ліквідная прадукцыя (свініна жывой вагой, цукар, бульба) ад незаконных зделак «растварылася» ў цэнявых аперацыях згаданай злачынай групы.

Між іншым, падчас следства падазроны паспрабаваў хавацца на бязмежных расійскіх прасторах і неаднаразова мяняў там месца жыццарства. Тым не менш, праз паўгода расійскай і беларускай праваахоўнікі сумеснымі намаганнямі затрымалі ўцекача, і ён быў экстрадыраваны ў Беларусь. У рэспубліцы ж суд Ленінскага раёна Гродна ацаніў па «заслугах» крымінальна талент «бізнесмена»: ён прыгавораны да пяці гадоў і трох месяцаў пазбаўлення волі з адбыццём пакарання ў папраўчай калоніі ўмоўленага рэжыму з канфіскацыяй маёмасці і пазбаўленнем права займацца прадпрыемальніцкай дзейнасцю тэрмінам на два гады.

Ігар ГРЫШЫН.

ІЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ 23 ДЕКАБРЯ 2009 ГОДА 94-ГО ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА

по продаже права заключения договоров аренды (сроком на 5 лет) зданий, сооружений и помещений коммунальной собственности г. Минск

№ лота	Адрес, тип помещения, целевое назначение	Арендная площадь, кв. м	Начальная цена, тыс. руб.
КУП «ЖРЭО Заводского района г. Минска», тел. 285-56-02			
1	Ул. Голодеда, 32, комн. 1, помещение на первом этаже (в арендуемую площадь не входят площадки пристроенного помещения 37,25 кв.м и склада 3,76 кв.м) (под кафе)	248,5	20 000
2	Ул. Красина, 25, блок А, помещение на втором этаже, общий вход с другими арендаторами, санузел совместного пользования (под торговый объект непродовольственной группы товаров)	158,77	2 800
3	Ул. Народная, 26, корп. 1, помещение на первом этаже, имеется естественное освещение, отопление, санузел совместного пользования (под склад)	21,52	400
4	Ул. Народная, 26, корп. 1, помещение на первом этаже, имеется естественное освещение, отопление, санузел совместного пользования (под склад)	14,98	300
5	Ул. Народная, 26, корп. 1, помещение на первом этаже, имеется естественное освещение, отопление, санузел совместного пользования (под склад)	11,6	300
6	Ул. Народная, 26, корп. 1, помещение на первом этаже, имеется естественное освещение, отопление, санузел совместного пользования (под склад)	34,47	700
7	Ул. Народная, 26, корп. 1, помещение на первом этаже, имеется естественное освещение, отопление, санузел совместного пользования (под склад)	14,65	300
8	Ул. Народная, 26, корп. 1, помещение на первом этаже, имеется естественное освещение, отопление, санузел совместного пользования (под художественную мастерскую, производственное использование)	91,45	1 700
9	Ул. Народная, 26, корп. 1, помещение на первом этаже, имеется естественное освещение, отопление, санузел (под торговлю непродовольственными товарами)	111,75	2 000
10	Ул. Л. Чайкиной, 15, комн. 26, помещение на первом этаже, общий вход с опорным пунктом (под непроизводственное — офис)	52,47	1 000
КУП «ЖРЭО Ленинского района г. Минска», тел. 223-35-03			
11	Ул. Плеханова, 97, корп. 2, помещение на первом этаже, имеется отопление, отсутствует естественное освещение и санузел (под непроизводственное — офис, производственное использование)	15,72	300
12	Ул. Судмалиса, 26, помещение на первом этаже, имеется естественное освещение, общий вход с другими арендаторами, санузел совместного пользования (под непроизводственное — офис)	17,59	400
КУП «ЖРЭО Октябрьского района г. Минска», тел. 213-29-60, 224-53-76			
13	Ул. Кижеватова, 66, помещение на первом этаже жилого дома, общий вход с другими арендаторами (под торговый объект непродовольственной группы товаров по согласованию с РОЧС и ЦГиЭ)	234,79	4 200
КУП «ЖРЭО Партизанского района г. Минска» тел. 294-01-11			
14	Пер. Броневой, 4, помещение на первом этаже жилого дома, требуется ремонт и обустройство отдельного входа (под непроизводственное — офис)	15,0	300
15	Ул. Щербатова, 32, помещение на втором этаже отдельно стоящего здания (под непроизводственное — офис)	33,84	600
КУП «ЖРЭО Первомайского района г. Минска», тел. 285-72-92			
16	Ул. Калиновского, 82, корп. 2, помещение на первом этаже, имеется отопление, санузел совместного пользования (под магазин продовольственной, непродовольственной группы товаров)	66,8	10 000
17	Пр. Независимости, 83, помещение на первом этаже, общий вход с УП «Белювелирторг» (под мастерскую по ремонту металлоизделий и гравёрные работы)	2,91	1 000
КУП «ЖРЭО Советского района г. Минска», тел. 292-74-31			
18	Ул. Сурганова, 64, помещение на первом этаже, имеется отопление, санузел, общий вход с другими арендаторами (под непроизводственное — офис)	64,1	1 200
19	Ул. Гамарника, 1, цоколь, имеется естественное освещение, отопление, санузел, отдельный вход со стороны улицы, требуется косметический ремонт (под производственное — офис)	226,5	4 000
20	Ул. Куйбышева, 75, помещение на первом этаже, имеется естественное освещение, отопление, санузел, вход отдельный со двора (под непроизводственное — офис)	114,0	2 000
КУП «ЖРЭО Фрунзенского района № 2 г. Минска», тел. 253-03-26			
21	Ул. Кальварийская, 52, помещение на первом этаже жилого дома, требуется ремонт и обустройство отдельного входа (под банковские услуги)	133,3	2 400
КУП «ЖРЭО Центрального района г. Минска», тел. 203-79-43, 203-34-66			
22	Ул. Раковская, 36, цокольный этаж, комната проходная с другим арендатором, общий вход с другим арендатором (под непроизводственное — офис)	25,5	500
23	Ул. Раковская, 36, помещения на первом этаже, в т.ч. 11,15 кв.м — подсобные (под производственное — офис)	37,73	700
КУП «Минская складная», тел. 226-53-04, 226-47-34			
24	Ул. Революционная, комплекс зданий №№ 12, 14, помещения первого этажа с условием приспособления помещений: производство интерьерных работ и технологическое оборудование помещений за счет средств арендатора, аренда с момента ввода здания в эксплуатацию (под магазин непродовольственной группы товаров)	333,0	5 900
25	Ул. Комсомольская, 7, мансарда, комнаты № 32 и № 32а, имеется естественное освещение, отопление, санузел совместного пользования, общий вход с другими арендаторами (под непроизводственное — офис, производственное использование)	52,55	1 000
26	Ул. Комсомольская, 7, мансарда, комната № 33, имеется естественное освещение, отопление, санузел совместного пользования, общий вход с другими арендаторами (под непроизводственное — офис, производственное использование)	11,15	200
27	Ул. Комсомольская, 7, мансарда, комната № 34, имеется естественное освещение, отопление, санузел совместного пользования, общий вход с другими арендаторами (под непроизводственное — офис, производственное использование)	13,88	300
28	Ул. Комсомольская, 7, мансарда, комната № 35, имеется естественное освещение, отопление, санузел совместного пользования, общий вход с другими арендаторами (под непроизводственное — офис, производственное использование)	15,54	300
29	Ул. Комсомольская, 7, мансарда, комнаты № 36 и № 37а, имеется естественное освещение, отопление, санузел совместного пользования, общий вход с другими арендаторами (под непроизводственное — офис, производственное использование)	24,91	500

№ лота	Адрес, тип помещения, целевое назначение	Арендная площадь, кв. м	Начальная цена, тыс. руб.
30	Ул. Герцена, 10, двухэтажное здание с цоколем, с условием приспособления помещений первого этажа площадью 197,7 кв.м под общедоступные функции по согласованию с балансодержателем (кроме парикмахерских и медицинских услуг), производство интерьерных работ и оборудование помещений за счет средств арендатора, при необходимости — корректировка ПСД за счет средств арендатора, аренда с момента ввода здания в эксплуатацию	506,0	8 900
Главное управление потребительского рынка Мингорисполкома, тел. 220-51-34			
31	ТЦ «Столица», территория Подземных переходов, д. 13, пом. 2, подземный общедоступно-торговый центр, помещение № 207 (розничная торговля непродовольственными товарами)	1151,1	25 000
32	Пр. Независимости, 42 (под непроизводственное — офис)	39,1	700
Минский оптовый рынок, тел. 279-40-79			
33	ТЦ «Купаловский», торговое место № 27 (под торговый объект непродовольственной группы товаров)	9,0	1 000
34	ТЦ «Купаловский», торговое место № 70 (под торговый объект непродовольственной группы товаров)	7,5	1 000
ТКУП «Универсам «Сухаревский», тел. 313-93-55, 200-70-16			
35	Ул. Маневича, 9, изолированное помещение на первом этаже (под торговый объект продовольственной группы товаров)	101,0	1 800
УП «Партизанское», тел. 200-11-84			
36	Ул. Стебенева, 2, помещение в административно-хозяйственном здании (под непроизводственное — офис)	19,32	400
37	Ул. Стебенева, 2, помещение в административно-хозяйственном здании (под непроизводственное — офис)	22,4	400
38	Ул. Стебенева, 2, помещение в административно-хозяйственном здании (под непроизводственное — офис)	27,58	500
39	Ул. Стебенева, 2, помещение в административно-хозяйственном здании (под непроизводственное — офис)	206,78	3 700
40	Ул. Стебенева, 2, помещение в административно-хозяйственном здании (под непроизводственное — офис)	19,32	400
41	Ул. Стебенева, 2, помещение в административно-хозяйственном здании (под непроизводственное — офис)	8,54	200
42	Ул. Стебенева, 2, помещение в административно-хозяйственном здании (под непроизводственное — офис)	47,83	900
43	Ул. Стебенева, 2, помещение в административно-хозяйственном здании (под непроизводственное — офис)	159,34	2 800
УЗ «34-я центральная районная клиническая поликлиника», тел. 292-00-43			
44	Ул. Кульман, 22, площадь, расположенная в холле первого этажа поликлиники (под торговый объект по реализации оздоровительного питания и лечебной косметики)	5,6	1 100
УЗ «Городская станция скорой медицинской помощи», тел. 294-13-18			
45	Ул. Харьковская, 11А, помещение, расположенное на первом этаже в торце гаража здания подстанции, оснащенного системой въезда-выезда автотранспорта (под автомобиль с условием соблюдения требований РОЧС и ЦГиЭ)	128,4	25 000
КУП «УДМСиБ Мингорисполкома», тел. 203-13-73			
46	Ул. Смоленская, 49 (под непроизводственное — офис)	16,9	300
47	Ул. Судмалиса, 22, в помещении требуется ремонт (под непроизводственное — офис или производственное использование по согласованию с арендодателем)	21,3	400
48	Ул. Короля, 4 (под непроизводственное — офис)	31,2	600
ЖЭУ КУП «УДМСиБ Мингорисполкома», тел. 200-26-10			
49	Ул. Короля, 9, комната № 122 на первом этаже общежития, имеется естественное освещение, отопление, санузел совместного пользования (под услуги населению при условии согласования с арендодателем, кроме ремонта обуви)	21,8	400
КУП «Минсктранс», Филиал «Минский автовокзал», тел. 219-86-13, 219-36-59			
50	Ул. Ванеева, 34, помещение на первом этаже 18,67 кв.м (под производственное — офис, пункт проката или продажи автомобилей), мест 50,0 кв.м. на перроне (для размещения автомобилей для проката или продажи)	68,67	1 300
КУП «Минсктранс», Филиал «Троллейбусный парк № 4», тел. 204-79-15			
51	Ул. Одоевского, 113, три смежных помещения в здании диспетчерской станции, имеется отопление, энергоснабжение (под непроизводственное — офис, производственное использование)	22,9	500
52	Ул. Харьковская, 16, изолированное помещение на первом этаже административно-бытового корпуса № 2, имеется отопление и энергоснабжение, санузел совместного пользования, требуется косметический ремонт (под производственное — офис, производственное использование)	10,8	200
53	Ул. Харьковская, 16, изолированное помещение на первом этаже административно-бытового корпуса № 2, имеется отопление и энергоснабжение, требуется косметический ремонт (под производственное — офис, производственное использование)	14,3	300
54	Ул. Харьковская, 16, изолированное помещение на первом этаже административно-бытового корпуса № 2, имеется отопление и энергоснабжение, санузел совместного пользования (под производственное — офис, производственное использование)	16,1	300
55	Ул. Харьковская, 16, изолированное помещение на первом этаже административно-бытового корпуса № 2, имеется отопление и энергоснабжение, санузел совместного пользования, требуется косметический ремонт (под производственное — офис, производственное использование)	11,2	200
АКУП «Спецкоммунавторанс», тел. 249-55-62			
56	Ул. Ванеева, 46, площадь, расположенная в помещении авторемонтной мастерской (для размещения торгового автомата по продаже горячих напитков)	1,3	270
УП «Минскметрострой», тел. 285-32-08			
57	Ул. Селицкого, 156, помещение на третьем этаже в здании АБК, имеется естественное освещение, отопление, санузел совместного пользования (под непроизводственное — офис)	44,89	800
Управление образования администрации Московского района г. Минска, СШ № 206, тел. 272-21-94, 271-06-83			
58	Ул. Рафиева, 82А, площадь, расположенная на первом этаже вестибюля (под установку аппарата по розливу и продаже холодных, горячих напитков и штучной продукции при обязательном выполнении требований РОЧС)	2,0	420
59	Ул. Алибегова, 19, площадь, расположенная на первом этаже вестибюля (под установку аппарата по розливу и продаже холодных, горячих напитков и штучной продукции при обязательном выполнении требований РОЧС)	2,0	420

АСАДАБАДСКІ СПЕЦНАЗ ЗЫРАЕ СВАІХ ШУРАВІ

Гэты атрад для Беларусі ўнікальны. У гады савецка-афганскай вайны пра яго даведаўся ўвесь свет

Апошні ліст

«Прывітанне мая дарагая, мая дарагусенькая мамка!
Мама мая мамка, вітаю! Я так па табе сумую, мая мамка адзіная, я так шка-
дую і плачу, што цябе моцна крыўдзіў і не слухаў. А ты ж, мамка, хвалявалася
за мяне, а я думаю, што такі разумны, а ты ўжо нічога не разумееш у нашым
жыцці. Даруй мне, такому дурню. Як я цяпер плачу, што смяяўся, калі ты мяне
хрысціла і доўга ля абразоў малілася. Я ж сам цяпер хрысціўся і маліўся як ма-
гу і ў Божанькі прашу даравання за тое, што смяяўся, а ты плакала і плакала.
Мамка мая, ты даруй. Я не злы, я дурны быў. Я шмат цяпер даведаўся і ўбачыў.
Я нават не ведаю, калі бой, баюся ці не. Напэўна, не. Страшна бывае пасля бою.
Шкада да смерці тых пацаноў, хто загінуў. З імі яшчэ ўчора (і сёння нават!)
дзяліў тушонку папалам, і курыва, і піццэ... А як хлопцы ваююць! Мамка, я проста
ганаруся нашымі салдатамі і афіцэрамі. Вайна многаму вучыць. І адразу
бачна, хто ёсць хто. Хоць бывае ТАК страшна!

Многія ж з нашых не пішуць родным, дзе яны. А я вось чамусьці адразу
рашыў так: калі, мамка, будзеш ведаць, дзе я, то хоць і плакаць будзеш, але ж і
памоліцца за мяне, а калі я загіну, то вестка пра гэта цябе сваёй раптоўнасцю
не да смерці заб'е. Бо ўжо ведаеш, што я ваюю. І ты, мамка, сама казалася, што з
Богам смерці зусім няма. А адзін капітан казаў нам, што тыя, хто ў баі гінуць,
у рай трапляюць. І я цяпер веру ў гэта. Я ўжо бачыў, мамка, такія выразы спакою
на тварох загінулых хлопцаў, ну проста як у баі. Не ведаю, як гэта сказаць,
але зразумела было, што ім ужо хараша. А яшчэ было страшна і шкада іх, і так
горка, што ў голле рык нейкі раздзіраў усё...

Я ж табе пісаў, як у нас гарача. Так пад дажджом пабегаць хочацца! А якраз
сёння ноччу мне сніўся сон, як я з Колькам і дзядзем Васем поле касіў, і раптам
такі гром, мананкі па ўсім небе і дождж такі, што я бегчы хачу, а не магу, да
зямлі дажджом прыскае. Я кінуў сваіх на дапамогу, а іх ужо няма. А я аслаб.
Ляжу на поле, вада сцяноў, а мяне чамусьці цёпла і не мокра, і так спакойна ста-
ла. А потым раптам так светла і шчасліва зрабілася, і мяне разбудзілі. Я сон не
дагледзеў, што там далей было. Але так, мамка, усё дакладна памятаю і неяк
хвалюся, і цябе чамусьці так шкада!

Сёння ў нас ласня — для нас свята. Пасля вачэрў у сябра майго Віцькі дзень
нарадзжэння адначым. Мы класныя вершы яму склалі. Мы стэям нашы песні па-
над гітары, пра дом пагаворым.

Пачыны пра сваіх дзядзючкіх расказваюць, а мяне вось пра маю Вярнуцьку рас-
казваць не хочацца. Ну гэта маё, разумееш, толькі маё. Ну так, кажу пацамам,
ёсць дзядзючына, чакае мяне, і усё. Мамка, я такі раба, што вы моцна пасябравалі
з ёй. Калі нешта са мной, то адна адну ўжо не кінеце.

Ох, мамка, лепш за наш Саюз і нашых людзей дакладна нікога няма на белым
свеце. Бачатам (афганскім дзецям). — Рэд, мясцовым галодным мы усё
гатовыя аддаць. А яны ж папроста могуць і міну падкасаць, і ў спіну страляць.
Сялянам, якія не «дух», мы заўсёды дапамагам. Увогуле нашы так стараюцца
дапамагчы ўсім, і ўсім падзяліцца.

Мамка, я наядуна такую птушку бачыў, на нашага вераб'я высковага падоб-
на. Я ледзь не заплакаў ад нейкага тужлівага пачуцця. Мне так да цябе зах-
чэлася! Я ўсё раней плянціў. Цяпер — ды хоць сто разоў грады пераарай бы, і
бульбу б выбраў, і плот бы перабудоваў. Ды усё тут, калі размаўляюцца па душы,
шчадуць мамак, бабуль. Хто з нас вернецца дадому, ужо крыўдзіць не будзем.
Ну, выпендрывацца, тылу, усё ведаем і бачылі.

Ты, мамка, там майм пацамам з класа, і Паўліку, і Вавану, раскажы пра той бой
геройскі, што я пісаў. А лепш прачытай ім. Няхай ведаюць, як трэба служыць і
ваеваць. Нездарма ж мы тут паміраем. Мы нашы межы абараняем. Мужыкі ж.

Тяціце Пятроўне скажы ад мяне дзякуй, што вучыла мяне, ёлупія, цярэла
мае ўсікія выхадкі дурныя. Ох, тады б мне сённяшні разум, ды сённяшніе разумен-
не жыцця! Нікога б не пакрыўдзіў. Ты была б са мной самай шчаслівай на свеце.

У мяне так думкі скачуць, наперад бягуць, я так шмат хачу табе сказаць, і
спяшаюся дапісаць. Мы заўтра ідзем у адзін паход, дзён на пяць, хачу, каб ліст
да цябе ішоў.

Вой, мамка мая родная, як я да цябе хачу! Я цябе ўвесь час адчуваю, нават
не проста думаю пра цябе. Я сам не ведаю, чаму пра Вярнуцьку не так думаю?
Я я кажаю моцна, ты ёй не кажы, што я табе сказаў, раптам пакрыўдзіцца. А
чаго? Ты ж мамка, ты мяне нарадзіла і я ведаю, што любіш мяне больш за белы
свет. Ты толькі не хварэй, мая залатая мамка! Я цябе люблю больш за ўсіх! Ну
кожная клеткачка, і пачуццям, яно да плача люблю. Я табе, мамка, ніколі та-
каго не казаў, калі побач быў, я так і не адчуваў, я саромеўся пісаць, а цяпер
вось пішу. І хоць сто лістоў гатовы пісаць пра тое, якая ты самая, самая на све-
це мамка!

Сябры клічуху ў лясно. А потым жа яшчэ з пацамамі збяромся, з ротмымі,
старшыняй, да заўтрашняга падрыхтавацца трэба.
Ого, мамка, колькі я табе напісаў! Мамка мая, цалую і абдымаю тысячу разоў,
Твой сын Алег, Асадабад»

Толькі мы дагтуль мала ведаем пра тое, як яны ваявалі. Нашы аднакур-
нікі, суседзі, сябры, мужы, бацькі нашых дзяцей, і тыя, за якіх старэйшыя
становяцца нашы дзеці... Вясной наступнага года з нагоды 25-годдзя з
дня фарміравання 334-ы асобны атрад спецыяльнага прызначэння збірае
ўста сваіх байцоў. Атрад быў сфарміраваны па дырэктыве Генеральнага
штаба Узброеных Сілаў СССР у снежні 1984 года ў Мар'інай Горцы на базе
5-й асобнай брыгады спецыяльнага прызначэння Беларускай ваеннай
агрэгуі з вайскоўцаў часцей спецыяльнага прызначэння Беларускага, Ле-
нінградскага, Далёкаўсходняга, Прыкарпацкага і Сярэднеазіяцкага ваенных
агрэгуаў. Адсюль, з Мар'інай Горкі, 334-ы асобны адрываўся ў горад Чыр-
чык Ташкенцкай вобласці, а 17 сакавіка 1985 года перайшоў савецка-аф-
ганскую мяжу ў раёне Тэрмеза. Праз тры з паловай гады атрад з Баявым
Сцягам вярнуўся ў Мар'іну Горку. 108 разведчыкаў забраў Афганістан. Гэ-
такі атрад у Беларусі — адзіны. Сёння тыя, хто засталіся жывымі, збіраюць
зноў... Яны запрашаюць на сустрэчу бацькоў і сваякоў загінулых
сяброў. Яны шукаюць усіх, хто служыў у складзе батальёна.

ГІБЛАЕ МЕСЦА
У Мар'інай Горцы ёсць мемарыял са 105 прозвішчамі загінулых і экспазіцыя
памяці атрада. **Арганізатар экспазіцыі Людміла ГАЛУБЕНКА** ведае пра 334-ы
асобны амаль усё. Яна захоўвае салдацкія лісты, адрасы, выдзе перапіску, дапа-
магае «афганцам» збіраць, збірае ўспаміны, складае зборнікі. У Мар'іну Горку
прывязджаюць школьнікі, вучні і студэнты з усіх куточкаў Беларусі. І з'яжджаюць іншы-
мі людзьмі... Бо даведваюцца, што муж-
насць — магчыма. Што смерць — рэаль-
на і бяспасная. Што гераізм — гэта
перамога над смерцю. Цяжка прапарад-
скальная перамога. Насуперак натураль-
наму жаданню жыць. Што вярнацца —
вышэй за усё...

— Нашы хлопці патрапілі ў самае
гіблае месца, — распавядае Людміла
Віленуна сваім экскурсантам. — Там
такі жорсткі салдацкі жарт быў: «Калі
хочаш кулю ў зад, паедзь у Асада-
бад». На пачатку 80-х у афганскай
прэвінцы Кунар ішлі найбольш лю-
тыя баі той вайны. Месца горнае.
Тут праходзіла 25 транзітных кара-
ваных маршрутаў з Пакістана, які
за некалькі кіламетраў. Гэта зна-
чыць, што ўвесь час адтуль ішлі
караваны са зброяй, баевікамі...

— На картах пакістанскага мяжа
за некалькі кіламетраў ад нашай
базы, але рэальная мяжа праходзі-
ла па рацэ Кунар, на якой мы ста-
лі. На іншым яе беразе ўжо знаход-
зіліся трэнерынавыя базы маджа-
хедаў, — расказвае **Андрэй БЕЛА-
ЗОРАЎ**, старшы сяржант, каман-
дзір аддзялення 1-й роты 3-га
ўзвода (1985 г.).

Месца было прыгожым: асаблі-
вы субтрапічны клімат, бананавыя
пальмы, апельсінавыя дрэвы, слан-
цавяныя горы, шмат рачулак і малю-
нічых цяснінаў, зарослыя лесам
ясныя гор... Нашы базіраваліся на
своесабыльным востраве, які ўтвары-
лі дзве бурныя ракі з казачна
блакітнай вадой і канал для гарад-
скага гідраэлектрастанцыі. Калісці
на востраве быў мандарынавы сад...
Як толькі атрад пачаў улад-
коўвацца, стала зразумела, як цяж-
ка тут прыйдзеца. Удзень — не-
выноснае спякота. Увечары —
процёма мошак і камароў, якія
неслі малярню, гепатыт, дызэн-
тэрыю і іншыя хваробы. Батальён
трэба было ўсё рабіць сваімі рукамі:
і будавацца, і абсталявацца, і вучыцца
ваяваць.

ПЕРШЫ БОЙ
Праз два тыдні 334-ы асобны ўзялі на
першую баявую аперацыю ў Джалала-
бад. Гэты бой быў для іх несур'ёзны. Ні-
хто з іх не страляў, ніхто нават не ўбачыў
ворагаў — атрад быў у рэзерве. Але па-
ход нарадзіў пачуццё эйфарыі, вельмі на
ваіне небяспечнае.

Таму на першую уласную вайну (так
нашы называлі ў Афгане баявую апера-
цыю) збіраліся як на спатканне. Былі і
мандраж, і нецярпенне, і, безумоўна ж,
страх. Аперацыя была спланаваная у
цясніне побач з кішлаком Маравара, за
тры кіламетры ад базы. Шмат хто паста-
віў да яе ўвогуле як да вучэбнай.

Па звестках афганскай разведкі, у
адным з кішлакаў на ўваходзе ў цясніну
знаходзілася невялікая бандфарміра-
ванне. Ноччу на 21 красавіка 1985 года
1-ы рота пад камандаваннем беларуса
Мікалая Цябрука выйшла ў Маравар-
скую цясніну з мэтай блакаваць указа-
ны кішлак, бягуча ўвайсці ў яго і зні-
шчыць альбо абсыкодыць «духаў». 2-я
і 3-я роты прыкрывалі Цябрука па п'я-
ночных адгортках.

— Яшчэ з вечара пачаліся невялікія
проблемы, — узгадвае **намеснік каман-
дзіра атрада Уладзімір ЯЛЕЦКІ**
(1985 г.). — Раптоўна зніклі паромшчыкі,
нехта з м'ясцовых спрабаваў папярэ-
дзіць, каб не хадзілі ў Маравара. Але
ніхто тады не надаў гэтаму значэння...
Потым пра гэты бой на мяжы з Па-
кістанам пісалі ў сувеснай прэсе. А
праз 8 месяцаў, у снежні, са спасылкай
на кітайскую «Жаньмьн Жыбао» змяс-
ціла заметку і газета «Праўда». Але да
таго часу сітуацыя пад Асадабадам ужо
кардынальна змянілася. Аб маістэр-
наў, мужнасці і баявых подзвігах спец-
назаўцаў з паваягі загарыліся амеры-
канскія і заходнеўрапейскія спецыя-
лісты, якія працавалі дарэадкам на
базях падрыхтоўкі афганскіх тэарыстаў
— там, дзе зараджалася Аль-Каіда.
Праз 16 гадоў яна нянясе жорсткі удар
па самой Амерыцы. Але першымі су-
праць яе ваявалі на афганскай зямлі
савецкія хлопчыкі.

Той першы самастойны бой пад
Мараварам для 334-га асобнага
атрада спецназа быў трагічным. За
адны суткі загінулі 29 чалавек. І
амаль трэць ад усіх загінулых атрада
за тры з паловай гады вайны. З іх 17
падарвалі сябе з-за безвыходнасці
сітуацыі. У наступны дзень падчас
аперацыі па эвакуацыі параненых і
загінулых абарваліся жыцці яшчэ
трох. Потым было праведзенае даска-
налае расследаванне, зроблены аналіз,
напісаны кнігі, складзеныя песні...
Але падчас бою яны не адразу зра-
зумелі, што адбываецца.

«Калі мы апынуліся ў шычыліне, я
нават не разумееў, як страляба пача-
лася, — узгадваў потым лейтэнант
Аляксандр Катэнка. — І я не мог зра-
зумець, дзе апынуўся. Побач са мной
бжыць салдат не з майей групы. Я
бегу побач з ім, і нічога не разумею.
Крыкі, стрэлы, какафонія гукаў... Рап-
там салдат хапаецца за жывот, я ду-
маў, ён кулю злявіў, а ён кажа: «Я
зараз, нешта мяне скуруліла, таварыш
лейтэнант». Я праз 10 крокаў абароч-
ваюся: там, дзе салдат стаў, там ужо
«дух»...

Яны патрапілі ў засаду, у трайное ко-
ла душманоў. Супраць іх быў выкары-
станы атрад «чорных босую» — на роз-
ных версіях, гэта элітны атрад афганскіх
маджахедаў расстрэльвалі іх з 40—50
метраў.

Сілы былі няроўныя. Боекамплектаў
у нашых салдатаў хапала толькі на ка-
роткі час спраўднага бою. Але 18-гадо-

маджахедаў, пакістанскі спецназ або
злачынцы, якія толькі забойствам «ня-
верных» маглі выкупіць свае грахі. Для
многіх нашых хлопчыкаў гэта быў першы
і апошні бой у жыцці.

**«ТОЛЬКІ ПОТЫМ НЕХТА
ДОУГА НЕ ЗМОЖА
ЗАБЫЦЬ...»**

У першыя жывіны бою быў цяжка па-
ранены прапаршчык Ігар Бахмутаў —
прастрэлена левая рука, нага, разрыўна
куля трапіла ў твар. Лейтэнант Мікалай
Кузняцоў з Тамбоўшчыны адцягнуў яго
за валун, уварнаў на папярэднюю пазі-
цыю і адбіваўся да канца. Кузняцоў за-
даў сваёй групе адыходзіць, а сам застаў-
ся яе прыкрываць. Апошній гранатой ён
сябе падарваў. Але яго групе не ўдалося
выратавацца. Толькі цяжка паранены
Бахмутаў ноччу, амаль праз суткі, выпуаў
да сваіх. Яго твар распух, ён не мог гаво-
рыць. У руцэ ён трымаў пісталет, які ў яго
ніяк не маглі забраць — пальцы так моц-
на ўчаліліся ў урукятку, што іх немагчыма
было распусціць...

Аддзяленне беларуса Юрыя Гаўраша,
7 чалавек, знайшлі потым за глінабітай
сцяной — дувалам. Яны адбіваўся да
апошняй міны. Гэту апошнюю АЗМ-72
трымаў украінец Славік Марчанка. Калі
скончыліся боепрыпасы, Славік, па
агульнай дамоўленасці, прывёў міну ў
дзьяненне. Напярэддні, 20 красавіка, Юры
Гаўраша споўнілася 19 гадоў.

Нехта з выжыўшых бачыў, як за вя-
лікім валуном адбіваўся Славік Су-
ржан, родам з Хабараўскага краю. Су-
ржан яго ішлі «чорныя буслы»,
абкурбаныя, у поўны рост — ма-
шыны смерці, некалькі дзясяткаў
супраць агнаду. У нейкі момант
Слаўка перастаў страляць. Нашы
зразумелі, што ў яго скончыліся
патроны. Ён стаў кідаць гранаты.
Потым у яго адарвала снарадам
кісць правай рукі. Ён упаў. Думалі
— усё. Праз некалькі секундаў
Слаўка працягнуў бой. Ён кідаў
гранаты левай рукой, выдзёргаваў
супраць колцы зубамі. Нарэшце па-
дзяўся і пайшоў у поўны рост насуп-
раць «духам». Тыя спачатку ад-
скачылі. Нехта з нашых расшыў,
што Слаўка звярэўцеў. Але потым
стала зразумела, што ён ішоў з
апошняй гранатой, з якой па-
дарваўся ў гушчы душманоў.

Камандзір роты, капітан Міка-
лай Цябрук, быў забіты куляй у
шыю. Кажуць, ён першы зразумеў,
што здарылася, і пайшоў насупрач
гібелі. Кулямётчыку Уладзіміру На-
красаву з Пермі куля трапіла ў сэр-
ца. Раздзяліўшы на дробныя групы,

Першы бой расставіў шмат якія
акцэнты, — кажа **намеснік камандзіра
батальёна, маёр Уладзімір ДЗМІТРУК**
(1986—1988 гг.). — Тыя, хто потым ужо
ўдзел у другім выхадзе, узгадваў, які
камбат Георгій Быкаў вяртаў атраду
бяздольнасць. Уласным прыкладам і
смялосцю. Ніколі потым
атрад не быў пераможаны.

Яны яшчэ гінулі. Але пе-
раможаны не былі. Мара-
варскі бой стаў страшным,
але не дарэмным урокам. З
17 сакавіка 1985 года па 15
мая 1988 года атрад здзейс-
ніў боі з 250 баявых вы-
ходаў. Ён былі знішчаны
2851 імяціжнік, 29 буйнака-
ліберных кулямэтаў, 4 зеніт-
ныя ўстаноўкі, 10 мінамэтаў,
8 аўтамабіляў, 4 караваны,
15 супрацьтанкавых кіруе-
мых ракетаўных снарадаў, а
таксама захоплены 127 мя-
цежнікаў, 17 буйнакалібер-
ных кулямэтаў, 6 зенітных
установак, 5 мінамэтаў, 1 аў-
тамабіль і іншая зброя, 4 ка-
раваны са зброяй.

За паспяхова праведзены
аперацыі і прыяўлены гераізм
2 чалавекі з атрада
былі ўзнагароджаны Зала-
той Зоркай Героя Савецка-
га Саюза, 1 чалавек — Ор-
дэнам Леніна, 15 — Чырво-
нага Сцяга, 228 — Чырво-
най Зоркі, 9 — «За службу
Радзіме ва Узброеных Сі-
лах СССР», 304 — медалем
«За адвагу», 159 — «За ба-
явы заслугі».

28 студзеня 1987 года кам-
андзір 15-й асобнай брыга-
ды спецыяльнага прызна-
чэння Юрый Староў уручыў камандзіру
атрада маёру Рыгору Быкаву Баявы
Сцяг чалавек.

Але гадоўнае дасягненнем 334-га
асобна-

Цяпер навучэнцы Мар'інагорскага аграгарадка каледжа ведаюць, што
ветэраны буюваць маладыя. Тут яны разам ля Мемарыяла загінулым байцам
атрада на тэрыторыі 5-й асобнай брыгады спецыяльнага прызначэння ў
Мар'інай Горцы.

ваы неабстраляння і нецалаванна хлоп-
чыкі, якія тры з паловай месяца таму
купілі ў мар'інагорскага краме аптучыя
торцікі для навагодняга стала, потым у
чужыя афганскіх гарах, павалі сябе з не-
верагоднай мужнасцю. Цяжка паранены
украінец Васіль Фядуў закало шыты-на-
жом аўтамата душмана, калі той нахліс-
ся над ім. Яму поўныя камянямі кожную
костачку перабілі. Маджахедаў, даведе-
зныя нечаканым супраціўленнем да лю-
тасі, абыходзілі з параненымі надзвы-
чай жорстка: успорвалі жываты, перара-
залі сухажалы, аблівалі аліўкавым але-
ем і падпальвалі...

Сяржант Уладзімір Турчын, які вы-
жыў, але ўсё бачыў, у той дзень стаў сі-
вымі і доўга потым не мог вярнуцца да
нармальнага жыцця. Дагэтуль ён не мо-
жа бачыць бутэльку з-пад алею. Сяр-
жант Сяргей Ашмаруў узгадаў потым у
лісце, як наляцелі грыфы, якія кружы-
лі над Мараварскай цяснінай, і як жыўныя
стралялі па птушках, каб не даць ім апус-
ціцца туды, дзе ляжалі мёртвыя... Гэта
было вельмі страшна.

Потым целы пакалі калы палаток.
Пазначы іх было цяжка — так усё былі
змяротныя гілзхак. Віктара Тарасва,
якога знайшлі апошнім, пазналі па квя-
цёцкіх трусах. Доўга не маглі апазнаць
Мікалая Кузняцова з-за таго, што груд-
ная клетка падчас узрыву накрыва яго
твар. Пасмяротна ён быў узнагароджаны
Зоркай Героя. Доўга яшчэ ім здавалася,
што на востраве стаіць пах смерці. І доў-
га яшчэ ў палатцы 1-й роты стала мёрт-
вая цішыня.

ПОРУЧ СА СМЕРЦЮ
Першы бой расставіў шмат якія
акцэнты, — кажа **намеснік камандзіра
батальёна, маёр Уладзімір ДЗМІТРУК**
(1986—1988 гг.). — Тыя, хто потым ужо
ўдзел у другім выхадзе, узгадваў, які
камбат Георгій Быкаў вяртаў атраду
бяздольнасць. Уласным прыкладам і
смялосцю. Ніколі потым
атрад не быў пераможаны.

Яны яшчэ гінулі. Але пе-
раможаны не былі. Мара-
варскі бой стаў страшным,
але не дарэмным урокам. З
17 сакавіка 1985 года па 15
мая 1988 года атрад здзейс-
ніў боі з 250 баявых вы-
ходаў. Ён былі знішчаны
2851 імяціжнік, 29 буйнака-
ліберных кулямэтаў, 4 зеніт-
ныя ўстаноўкі, 10 мінамэтаў,
8 аўтамабіляў, 4 караваны,
15 супрацьтанкавых кіруе-
мых ракетаўных снарадаў, а
таксама захоплены 127 мя-
цежнікаў, 17 буйнакалібер-
ных кулямэтаў, 6 зенітных
установак, 5 мінамэтаў, 1 аў-
тамабіль і іншая зброя, 4 ка-
раваны са зброяй.

За паспяхова праведзены
аперацыі і прыяўлены гераізм
2 чалавекі з атрада
былі ўзнагароджаны Зала-
той Зоркай Героя Савецка-
га Саюза, 1 чалавек — Ор-
дэнам Леніна, 15 — Чырво-
нага Сцяга, 228 — Чырво-
най Зоркі, 9 — «За службу
Радзіме ва Узброеных Сі-
лах СССР», 304 — медалем
«За адвагу», 159 — «За ба-
явы заслугі».

28 студзеня 1987 года кам-
андзір 15-й асобнай брыга-
ды спецыяльнага прызна-
чэння Юрый Староў уручыў камандзіру
атрада маёру Рыгору Быкаву Баявы
Сцяг чалавек.

Але гадоўнае дасягненнем 334-га
асобна-

ГЭТА Ж НАША ГІСТОРЫЯ
23 кастрычніка 2009 года ветэраны
334-га асобнага батальёна стварылі
Масювы культурна-патрыятычны фонд
памяці «Асадабад», мэта якога — за-
хаваць памяць пра батальён, пра тых,
хто не вярнуўся, пра подзвігі, якія яны
здзялілі там, на чужой зямлі.

— Адна з асноўных нашых задчяў —
работа з дзіцячымі моладдзю, з аса-
бовым складам 5-й брыгады спецыяль-
нага прызначэння, — дадае **адзін з
заснавальнікаў Фонду памяці «Асада-
бад» Сяргей ШВАЙБОВІЧ**. — Але не
меней важна сёння для нас, ветэранаў,
аб'яднацца, сабраць усіх, падтрымаць
інвалідаў, семі загінулых. Узгадаць.
Штат атрада 525 чалавек. Загінуў —
кожны пяты. Нам нельга пра іх забываць.
Нам важна, каб пра іх ведалі нашы дзе-
ці. Гэта ж наша гісторыя. Сёння Фонд
займаецца пошукама асабовага складу
атрада. Афіцэраў знайсці лягчэй, а вось
салдатаў тэрміновай службы — прабле-
ма. Праз 334-ы асобны прайшоў каля
паўтары тысячы чалавек. Спадзяюся,
што сустрэча ў маі 2010-га будзе самай
маштабнай.

І шчэ. Ветэраны афганскай вайны
хоцьчэ развясць негатыўны вобраз «аф-
ганца», які скляўся ў грамадскай свядо-
масці не без «дапамогі» СМІ. Яны ка-
жуць, што вопыт вайны ніколі не па-
тэрбны, што вайна, безумоўна, знявеч-
вае людзей і не адпускае нікога... Але
ім, тым, што прайшлі гэта страшнае вы-
прабаванне, ёсць чым ганарыцца. Ім
ёсць што расказаць. І аб чым папярэ-
дзіць.

**Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА,
Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.
Дзякуем Фонду памяці
«Асадабад» за дапамогу
ў падрыхтоўцы матэрыялу.**

**Р.С. «Связда» заклікае адгукнуцца
ўсім, хто служыў у 334-м асобным атра-
дзе спецыяльнага прызначэння. А так-
сама сваякоў тых, хто з яго не вярнуўся.
Тэлефон у рэдакцыі: (172) 87 18 69.**

Любая вайна ў любым месцы — гэта месца пакутаў і гора...

Хуткачэны час далёка адсунуў ад
нас афганскую вайну. Кроў хлопцаў
даўно увабралі пясок і камяні Афгані-
стана, але засталіся побач з намі маці
з грузам бяздоннага гора ад страты сы-
ноў, засталіся ўдовы, дзеці без бацькоў,
і жыўчы побач мужчыны, апаленыя га-
рачынай афганскай вайны, і жыўчы
побач тыя, у каго вайна адарвала здо-
рае, але не зламала дух. І усё яны спа-
дзяюцца на нашу памяць.

Афганцы — адзіныя, без дзя

«Падаконнікі вузкія, адкосы не ўладкавалі. А грошы ўзялі немалыя...»

Наша даўняя падпісчыца з вёскі Таль Любанскага раёна, паводле яе слоў, раней ужо двойчы звярталася па дапамогу ў рэдакцыю і абодва разы пры ўздзеле газеты пастановаў вырашаліся. «Магчыма, дапаможае і цяпер?» А надарылася з жанчынай наступнае.

У індывідуальнага прадпрыемальніка са Слуцка замовіла хвакарка вёскі напачатку восені два акны і міжпакавыя дзверы з ПВХ. Іх прывезлі з прад некалькі дзён усталювалі. «А адкосы не зрабілі! Ды і падаконнікі нейкія зусім вузкія атрымаліся, новашто мне такія?» А што ў вас пра гэта ў дагаворы запісана, цікавімае, бо ў ім павінны быць не толькі зарысаваныя памеры вырабы і яго комплектацыя, але і распісаных усё замоўленаму кліентам віды работ з пазначэннем іх кошту. «Я раней у іншых фірмах ужо двойчы замовіла вырабы з ПВХ, дык тады дагаворы былі больш падрабязнымі, там сапраўды ўсё падрабязна распісана было. А ў апошнім — нічога, толькі агульны кошт». Значыць, вы за-

што атрымаецеца пры дэмантажы створы вокнаў. Што і выйшла — аднак заўважце не пагаджалася, маўляў, была ўпэўненая, што ў агульную суму замовы ўваходзіць літаральна ўсё. Больш за тое, сказала, што нехта падлічыў ёй, што за такі ж заказ у іншых фірмах яна магла б заплаціць не 1,82 мільёна рублёў, а менш — толькі 1,5 мільёна...

— Калі рабіліся замеры, я ў прысутнасці сведка з рулеткай усё дэманстраваў жанчыне і яе сыну. Але там усё ўпіралася ў фінансы, у прыватнасці, ад уладкавання адкосаў яны адмовіліся... Не пагадзіўся са скаргаў нашай заўважкі індывідуальны прадпрыемальнік, які і выконваў замову. — Калі б гэты від работ быў уключаны, ён быў бы пазначаны ў дагаворы асобным радком. Уладкаваць адкос на адзін аконны праём каштуе каля 85 тысяч рублёў. Што датычыцца падаконнікаў... Па глыбінні іх можна зрабіць такімі, як таго пажадае заказчык. Але большая шырыня азначае і большы кошт, а пра фінансы кліента я ўжо гаварыў. Зноў жа, жыллі жанчыны — стары драўляны дом. У такіх выпадках нельга дакладна пралічыць,

Сяргей РАСОЛЬКА.

ТРЭБА ФАРМІРАВАЦЬ ТОРМАЗ. А ВОСЬ ЯК — ПЫТАННЕ

...Можа, я і не стаў бы пісаць пра свае эмоцыі ад гэтага артыкула («Дзіця маё «залатое», «Звязда» 2.12.09 г.), калі б не інфармацыя з Лёзненскага раёна пад загалоўкам «Нарадзіла, кінула ў канаву... і забілася?», якую газета надрукавала на наступны дзень. Апісане і там, і там — як я лічу — два бакі аднаго медалі. Толькі фіналы адрозныя, над якімі нам, бацькам (ды і ці толькі нам?) вельмі вярта было б падумаць.

Найперш: ці заўсёды нашы дзеці адкрываюцца для нас, ці разумеем мы іх, ці гатовы ахвяраваць? Чаму яны трапляюць у шматлікіх залежнасці, чаму не могуць адрозніць высокае ад нізкага, чыстае ад бруднага, чаму так нязмушана стаяць на нагах? Чаму адмаўляюцца ад сваіх жанаў і дзяцей (і жах які!) ідуць на іх забойства?

Шмат заблабодзеных, ды што там, балючых пытанняў узнята ў малым па эмісе, але аб'ёмным па сэнсе газетным артыкуле. Ну, па-першае (цытую): «Лена зірнула на ложка і ў прычому ўбачыла вочы — не, не дзвяночы, не жаночыя — вочы... сабакі, якая збівае папалкі, толькі што заганялі ў пастку». Узнікае пытанне: хто заганяў? Адкуль яна, гэта пастка, узлязла? І дзе былі бліжэй людзі, што павінны былі прыкці на дапамогу? Лёння маці выдае: «Во маё золата — дзіця маё, а ўсё

астатняе г...». «Коўдра» ж не змогла, не захачала адрыцьца роднай матулі, тая не ведае нават, дзе яе дачка... Лёзненская маці ведала — і тое, што зацяжарала (ды на тое ж яна і жанчына), і тое, што будзе радзіць, але казалася, што дзіця не патрэбае.

Гэта — адсутнасць духоўнай блізкасці, гатоўнасці падтрымаць сваю дачку, нечым ахвяраваць — на мой погляд, страшэнная пастка для маладых жанчын, а тым больш дзяцят, гэта — прыклады паразумнення і непаразумнення паміж самымі блізкімі.

Зноў цытава: «Кінаў» сучасных наглядзяцца — і ў прыгожае жыццё, у любощы, як і вір галавой». Для маладых гэта таксама пастка. Няма моцнага маральнага стрыжня, няма досведу, без якіх не аддзіліць дурное ад добрага.

Толькі ці іх гэта віна? Хто ім навязвае «кны», праекты, прыгожае жыццё праз тэлебачанне, СМІ, праз шквал рэкламных роляўкаў, праз моладзевую субкультуру? Мане вось даўно хваляе праблема алкагалізацыі: не разумее, як ухваляць розт вытворчасці гарэлкі, іншых напояў і барабачу за здароўе, цярэць лад жыцця? Чэхаў пісяе, калі ў першым акце п'есы на людзі, што павінны былі прыкці на дапамогу? Лёння маці выдае: «Во маё золата — дзіця маё, а ўсё

раў алкаголю, яго ж нехта павінен прадаць, а нехта павінен атрымаць, купіць і выпіць? Пастка. Яшчэ цытата (з таго ж артыкула): «Я воль у мужа не першай была. Крыўдна...»

І гэта «крыўда» — бяруць сывардажы — на ўсё жыццё. У залежнасці ад абставінаў яна будзе то ціха-мірна драмаца на задворках памяці, то біць талеркі на кухні, разбураць, размываць падмуркі сямі.

Мужчынская разбэшчанасць (не кажучы ўжо пра жаночую) — гэта яшчэ адзін шлях у пастку: паводле апеводу, хлопца ўсім сэрцам пакахла дзячу, у якога ніколі нікога не было, яно зацяжарала, той спытаў: «Ад каго?» і тым самым ці не дашчэнту разбураў адносіны, па абломкам якіх магло загнуць жыццё — трэцяга чалавечка, ні ў чым не вінаватага...

Як жа навучыць нашых сыноў рыцарству, адказнасці за словы і ўчынкi, як навучыць любіць — адну, адзіную і ўсё жыццё? Як увесці моду на цнатлівасць, на чысціню і вернасць? ...На жыццёвым шляху той «коўдры» сустрэлася акушэрака Лена — не толькі выдатны спецыяліст (партрэт на Дошчы гонару), але і неабякавы чалавек, у нейкім сэнсе, псіхолог. Яе апошні маналог («Ведаеш, я ўсіх дзяцей у школе вучыла б гуляць у шахматы») за-

біваеца ў мазі, як цвікамі. Можа, калі б напярэдадні працталі яго ў Лёзна, забойства не было б?

А наогул я настойліва раіў бы ўсім бацькам, усім настаўнікам пусціць гэты апевод па руках дзяцей, асабліва старшакласнікаў. Хай пачытаюць, хай падумаюць. У тым ліку, над лёсам Казіміраў — вернай сваёй клятве, сваіму каханню да загінулага «афганца». А то катарэе ўжо пакаленне спрабуем вучаць прыстойнасці на прыкладзе далёкіх нам жонак дзекабрыстаў. Дык тыя ж былі жонкамі — ехалі да мужоў.

Так што дзякуй газеце за чарговы твор. І такі патрэбны нам роздум.

В.М. Гаўрыш.
P.S. Напісаў гэты ліст, хацеў адаслаць, але тут паказалі жахі ў Гярмі... Як, дарэчы, прыклад яшчэ адной пасткі! Індустрыя бесшаша-нага вяселля, індустрыя орыж... І ў спісе ахвяраў — моладзі (!). Што яе вельо?.. Раней жа ў пасты ў Расіі зачынялі вінныя лаўкі...

Я не агітую гэта рабіць цяпер. Не хоча чалавек хадзіць у царкву ці кахці, то хай не ідзе, але ж, можа (не прызнаеш Бога, то не служы і д'яблу!), не ляж тады і ўначы клуб кіталу таго «Кульгавага каня»?
Трэба фарміраваць у маіх людзей тормаз: «Куды ісьці? Што рабіць?» Трэба, пакуль не позна. А вось як — пытанне.

РЭКОРДНЫ БЭБІ-БУМ

У Маскоўскім раёне Мінска сёлета назіраецца бэбі-бум. За 11 месяцаў гэтага года ў мясцовым загсе зарэгістраваных 3 113 нованароджаных. Гэта на 7,6 працэнта больш, чым за аналагічны перыяд 2008 года. «Такой колькасці малых мы не рэгістравалі за ўвесь час існавання нашага загса, а гэта больш як 30 гадоў», — адзначае начальнік аддзела ЗАГС адміністрацыі Маскоўскага раёна Наталля Баранова. — Таму ідзём на рэкорд! Тройняў пакуль не было, затое першы ў жыцці дакумент атрымалі 43 пары дваінятаў. У пярку самых папулярных імяў для нованароджаных увайшлі Уладзіслаў, Арцём, Іван, Ягор, Максім — у хлопчыкі і Дар'я, Насця, Ганна, Марыя, Паліна — у дзяўчатак.

Цікава, што за названы перыяд колькасць фактаў добраахвотнага ўстаўлення бацькоўства ўзрастае на 9,2 працэнта і склала 267. Таксама за студзень—лістапад 2009 года ў загсе зарэгістравана 31 ўсынаўленне, што на 28 працэнта больш у параўнанні з такім жа перыядам мінулага года.

Святлана ФРАЛЯНКОВА, «Мінск—Навіны».

Паміж Осла і Стакгольмам. Нобелеўскія прэміі знайшлі сваіх герояў

У СВЕЦЕ

Каралева Швецыі Сільвея, прынцэса Мадлен, кароль Швецыі Карл XVI Густаў, прынц Карл Філіп і кронпрынцэса Вікторыя падчас цырымоніі ўзнагароджання.

10 снежня, роўна праз 113 гадоў пасля смерці Альфрэда Нобеля, у Осла і Стакгольме прайшлі ўрачыстыя цырымоніі ўручэння самай прэстыжнай навуковай прэміі на нашай планеце. Традыцыйна ў нарвежскай сталіцы ўручаецца прэмія міру, а ў Швецыю з'ехаліся лаўрэаты ў галіне фізікі, хіміі, медыцыны і літаратуры. Інтрыга, хто стане чарговым уладальнікам Нобелеўскага дыплама, медалі і прэміі ў меры 10 мільёнаў шведскіх крон (каля 1 мільёна еўра), як вядома, знікла два месяцы таму, калі Нобелеўскі камітэт абвясціў пераможцаў. Але ў чэцвер сотні і тысячы аб'ектываў усё адно былі накіраваны ў бок Скандынавіі. Прэмію міру — адзіную, якая вызначаецца не ў Швецыі — з рук караля Нарвегі Харальда V атрымаў Барак Абама. Расшыне ўзнагародзіць амерыканскага лідара шмат для каго ў свеце стала вельмі дзіўным, але, як завяў ва ўступным слове старшыня Нарвежскага нобелеўскага камітэта Турб'ен Ягланд, «камітэт надае асаблівае значэнне таму, што Абама імянецца жыць у свеце свабодным ад ядзернай зброі». Існуюць і адваротныя думкі: як паведамляюць «RIA Навіны», кубінскі лідар Фідэль Кастра ў сваім новым артыкуле выказаў думку, што прэзідэнт ЗША працявіць цынізм, не адмовіўшыся ад прэміі пасля таго, як 1 снежня абвясціў аб працягу вайны ў Афганістане.

Прэмію ў галіне фізікі сёлета атрымалі адразу тры навукоўцы. За распрацоўку матрыцы лічбавага фотаапарата былі ўзнагароджаны амерыканцы Уіллард Бойл і Джордж Сміт. Палова прэміі прысуджана французскаму Чарльзу Коа за вынаходніцтва алтычных сістэм перадачы звестак, папросту — «аптаваліксан». Без гэтага цяжка зараз уявіць такое імклівае развіццё інтэрнэту.

У прэміі па хіміі таксама тры уладальнікі: амеры-

канец з індыйскімі каранямі Венкатраман Рамакришнан, прафесар Ельскага ўніверсітэта Томас Стайц і ізраільянка Даа Енат, якая падчас ганаровага банкету сядзела побач са шведскім каралём. Нобелеўскі камітэт адзначыў іх даследаванні структуры і функцый рыбасомы — складанага комплексу малекул, які забяспечвае трансляцыю генетычнай інфармацыі з ДНК. Як мяркуюцца, гэтыя вынаходніцтвы ў хуткім часе даможаць у стварэнні новых метадаў лячэння раку.

Нямецкая пісьменніца румынскага паходжання Герта Мюлер атрымала Нобелеўскую прэмію ў галіне літаратуры. Галоўнымі тэмамі яе кніг літаратурна-навуковыя жыццё чалавечка ва ўмовах дыктатуры і таталітарызму, выпрабаванне людзей страхам і гвалтам. Трэба адзначыць, што пісьменніца знаёма з гэтымі тэмамі не па чутках: у 1987 годзе яна была вымушана з'ехаць з Румыніі з-за палітычных пераследванняў.

За адрыццё механізму клетачнага старэння прэмію ў галіне медыцыны атрымалі аўстралійка Элізабет Блэкбэрн, амерыканка Кэрал Грэйдэр і Джэ Шоста, таксама грамадзянкі ЗША. Іх вынаходніцтвы адкрываюць шлях да новых тэхналогій абароны ад старэння. Аднак гэтае рашэнне выклікала шмат крытыкі з боку расійскіх навукоўцаў. На іх думку, незаслужана пакінулі неадзначаным Аляксея Аліоўнікава, які яшчэ ў 1971 годзе прадаказаў гэтыя з'явы.

Прэмія па эканоміцы, якая, праўда, была заснавана не Нобелем, а шведскім Дзяржбанкам толькі ў 1968 годзе, дасталася Элінор Острым і Оліверу Уільямсану з ЗША за даследаванні ў галіне эканамічнай арганізацыі. Элінор стала першай жанчынай, якая атрымала «эканамічную» ўзнагароду.

Яўген ВАРАКСА. Фота Getty Images.

Мінск набліжаецца да еўрапейскіх параметраў па жыллі

Цяпер на аднаго мінчаніна прыпадае 19,6 квадратнага метра жыллага фонду, да 2030 года гэта лічба павялічыцца да 33,5 метра. Такі параметр закладзены ў Генплана развіцця сталіцы да 2030 года. У Еўропе гэты паказчык складае 35—40 квадратаў на чалавечка.

Вольга ЖАРЫНА, «Мінск—Навіны».

НА СЁМЫМ НЕБЕ

Калядная казка раскрывае сакрэты правільных мараў

Наглюк, Сьвуха, Разлюляй, Лізуны, Шапталы ды некаторыя іншыя героі марылі няправільна. Што значыць — няправільна? Музычны спектакль «Зоркі сёмага неба» патлумачыць гэта дзецям, а заадно і іх бацькам. Гэтую казку напярэдадні з'яўляў прапановае тэатр імя Горькага разам з яе стваральнікамі — Геннадзем Давыдзькам, аўтарам ідэі і пастаноўшчыкам, кампазітарам Уладзімірам Кур'янам і мастаком Вэніямінам Маршакам.

— Казка — самай даступная форма для зноўнаў, — гаворыць аўтар і рэжысёр Геннадзь Давыдзька. — Ідэя яе прыйшла, напэўна, не проста так. Мне раздражне, калі маладое грамадства штурхаюць на бяздумнае існаванне ў гэтым жыцці, калі ідзе прырыятэт забавляць, прырыятэт «папсы», я нават маю на ўвазе не музычную, а спажывацкую «папсы», рэкламы, замунтэна галавы ўсялякімі непатрэбнасцямі. Больш за тое, здаецца, што слова «зорка», як і слова «любоў», усё настолькі зацэраўта, што аб іх даўно выпіраюць ногі. З гэтымі словамі трэба быць асцярожнымі, а не кідаць іх з лёгкасцю налева і направа. А самае галоўнае тое, што так званыя зоркі разбэшчаюць тых, хто на іх глядзіць праз экраны тэлевізараў. Маленькі чалавечкаў з простай сям'яй не дзе ў глыбінцы глядзіць на тое, як танчаць ці спяваюць, і думае пра тое, што ён не такі, не можа дазволіць сабе набыць такіх ж бліскучыя нагавіцы, як у куміра. Свет «рэчыву» душыць маральны складнік. Свет распусці ідзе ў атаку, і мы ніяк ад яго не абараняемся. Праз персанажаў, якія звяртаюцца да гледача са сцэны са сваімі марамі, мне хацелася сказаць, што часам мары бываюць зусім не пра тое, на што іх вярта накіроўваць. Дзеці павінны гэта адчуць.

Праз музычныя нумары, напрыклад, дзе гучыць рок, рэгі, рэп, «папса»... Усё дзённое складаецца з сямі міні-спектакляў: па бенефісе на кожнага з шасці герояў і яшчэ адзін музычны эпизод для галоўных персанажаў — лядыкі і ката. Яны ўсеносяць адну галоўную думку пра тое, з чаго складаецца шчасце і што яму можа перашкаджаць. Гэты думкі заміталі дарослых, якія прыдумалі казку. Гэта будзе галоўная тэма, калі Геннадзь Давыдзька і Вэніямін Маршак сустрэліся на вуліцы, селі ля помніка Якубу Коласу і сталі разважаць пра тое, якія заганяю перашкаджаюць чалавеку ў жыцці. Усё вельмі сур'ёзна... Але акцёры ўпэўненыя, што нават сур'ёзная казка можа быць смешнай.

— Я скончыў кар'еру акцёра, — удакладняе Геннадзь Давыдзька. — Я лічу, што ў якасці рэжысёра, у якасці аўтара магу быць больш карысны. Чалавек з гадзін станаўчыца больш рэальнаватым. Расцяняльнасць у мяне вяртаецца так: я пачынаю рабіць тое, што даць найбольшы эфект. Мая рэжысёрская праца, мая пісьменніцкая, дуплікацыйна дзейнасць у рэжысе рэшт даць большы эфект, чым акцёрская.

Між іншым, тэатралы маглі б і паспрачацца...
Ларыса ЦІМОШЫК.

Ванатоўкі мастака ШАКАЛАДНАЯ ФАБРЫКА

Ў НАРОЎІ І МОСТ У МАЗЫРЫ

Напачатку быў малюнак... Шмат хто пачынае інакш, а я пачынаю з малюнкаў. Мне навучылі думаць з алюўкам у руцэ. Так складалася: малюю абырскі, малюю вобразы, замалюю важныя для мяне матывы і сюжэты. Малюнкаў набіралася безліч, яны ляжалі ў розных папках і каробках. Каб напісаць нават невялічкае палатно, я мушу панаваляваць безліч эскізаў, перабраць мноства варыянтаў. Калі ўсё яны мяне задавальняюць, я пачынаю перабраць старыя малюны. Можа некалі даўно я намаляваў нешта важнае, нешта значнае і забіўся пра яго? Мо там, у далёкім мінулым, засталася пластычная знаходка, якая вымагае пераасэнсавання і ўцялянення ў фарбы на палатне? Так я знайшоў нады, зроблены алюўкам на тонкай светлай шэра-зялёнай паперы. Некалькімі рысамі была накрэслена цукерачная фабрыка ў гарадку Нароўля...

Цёплым днём позняя лета, калі ўжо за дзяглярці хавалецца зусім блізкае вясенне, я з Тамараю пайшоў на Прыпяць. Зусім выпадкова мы зайшлі на прычал, ад якога адыходзіў прагулачны катар, які ўсе называлі ракеткаю на падводных крылах. На тым катары мы і палпылі ў Нароўлю. Чаму менавіта ў Нароўлю, а не ў Пінск ці Кіеў? Каб мне што растлумачыць... Мы плылі ў Нароўлю. На катары працаваў буфет, дзе можна было купіцьч маленечкія бутэзкі з крымскім віном «Вочы чорныя». Мы плылі ў Нароўлю і пілі «Вочы чорныя». Нам было солодка. Мы верылі ў сваё доўгае агульнае шчаслівае жыццё, якое нас чакае наперадзе. Дзе? Ды хоць бы ў той жа Нароўлі. У Нароўлі мы сумна, горача і пыльна. Нічога цікавага ў той Нароўлі не было, акром шакаладнай фабрыкі з жоўтай вежаю. Я намаляваў фабрыку. Мы далілі апошняю цёмна-зялёную бутэльку «Ва-чэй чорных», леглі на траву на беразе Прыпяці і злюбліліся моцна-моцна, як могуць злюбіцца людзі, якіх чакае агульнае вялікае і шчаслівае жыццё. Мы ж не ведалі, што ў нас не будзе ніякага агу-

«Вочы чорныя» — адна з работ мастака

я толькі адзін раз бачыў яе сапраўды п'янай. У той вечар яна сказала, што цяжарная і жыць больш не хоча. Яшчэ сказала, што мяне не любіць і глядзецца на мяне не можа. Як я супакой тады яе? Адкуль узялася пшчота для супакоивання? Не ведаю. Цяпер, я думаю, што яна засталася ад таго дня, калі мы разам прыпылілі з Мазыраў ў Нароўлю, дзе я моцна выпіў і спяваў песню пра ландышы. Тамара не любіла мае словы. Я ведаў, што яна не любіць мае словы і што песня пра ландышы ёй не падабаецца. Але мне заманулася спяваць, мне хацелася спяваць пра ландышы і вясну, хоць навокал было позняе гарачае лета. У Мазыры мы прыпылілі позна ўвечары. Неба было чырвонае, а вада ў Прыпяці працверзэў настолькі, што папраўці Тамару памылаць, пакуль я намалюю мост праз Прыпяць. У мяне захаваўся малюнак таго моста. Ён захаваўся, бо мне наканава напісаць карціну «Мост у Мазыры», як наканава напісаць палатно «Шакаладная фабрыка ў Нароўлі». Наканавана і ўсё, як Тамары было наканава дачку нашу нарадзіць.

Адам ГЛОБУС.

Лечыма бэз лекаў

Глог — сьябар сардэчны

КАЛІ перакласці назву глогу з латыні, то атрымаецца «стойкі». Паўна, у даўніну гэтай расліне далі такон найменне за тое, што куст глогу можа пражыць да чатырохсот гадоў, а таксама за вельмі цвёрдую драўніну. Немалая увага надавалася заўсёды і мноству калічак. Дзякуючы ім, глог лічыўся абярэгам ад злых сілаў, здольных нашкодзіць людзям. Калючыя галінкі прымацоўвалі ля ўваходу ў жылло, каб зло не магло пранікнуць усярэдзіну.

Лекавыя ўласцівасці глогу вядомыя з даўніх часоў. Так, напрыклад, у старажытных траўніках можна знайсці згадкі аб тым, што на Русі народныя лекары прымянялі глог пры лячэнні сардэчных хваробаў, бяссонніцы, задшыкі, дызэнтэрыі і інш. З лекавай мэтай выкарыстоўвалі плады глогу, лісце і кветкі.

У пладах глогу ўтрымліваюцца ад 4 да 11 працэнтаў цукраў, у асноўным, фруктоза, таму іх можна ўжываць і пры дыябеце. З арганічных кіслот пераважае яблычная, ёсць таксама янзачная колькасць янтарнай, вінай і лімоннай. Пекцінавых рэчываў у пладах глогу больш, чым у пладах алчыні і ў лімоне, — амаль 1,5%. (Дарэчы, пекцін не толькі ўтварае пры перапрацоўцы желе, але і выводзіць з арганізма солі цяжкіх металаў і іншыя шкодныя рэчывы.) Колькасць дубільных і фарбавальных рэчываў дасягае 1,8%. Таксама змяшчаецца шмат аскрбінавай кіслаты і вітаміну Р. Некаторыя віды глогу па ўтрыманні карціну не супаююць мортае і шчыльнае. Насенне глогу ўтрымлівае таксама і тлушчы, кветкі багатыя на эфірыяны алей. Акрамя таго, у пладах прысутнічаюць солі калыю, калію, фосфару, а таксама такія вітаміны, як тыямін, рыбафлавін, халін.

Бялагліна актыўныя рэчывы, якія ўтрымліваюцца ў глогу, аказваюць расшыральнае ўздзеянне на сасуды сэрца і паліпаюцца засваенне кіслароду сардэчнай мышцай (яна пачынае скарачацца мацней і радзей), здымаюць артытму, умацоўваюць капіляры і сценкі крывяносных сасудаў. Акрамя таго, глог зніжае крывяны ціск і супакоівае, таму прыпісваецца пры бяссонніцы. Асабліва добра працяляецца станоўчае ўздзеянне глогу ў людзей пажылага ўзросту.

У выніку прымянення прэпараты глогу ў хворых паліпаюцца агульнае самаадчуванне, змяняецца галаўны боль, знікае шум у галаве або ў вушах, панаікаеца ўтрыманне халестэруму ў крыві і павялічваецца канцэнтрацыя лецыціну, нармалізуецца паказчыкі агульнасці крыві. Станоўчы эфект глогу адзначаецца і пры нервовых захворваннях, а таксама пры выкарыстанні яго ў кліматэрапічных перыяд.

Неабходна памятаць, што глог не з'яўляецца сродкам імгненнага дзеяння і не можа ўмомант зняць боль за грудзінай або нармалізаваць рытм сэрца. Гэта сродак працяглага ўздзеяння для прафілактыкі або планамернага лячэння сардэчна-сасудзістых хваробаў.

Плады глогу ўжываюць свежымі, перапрацоўваюць на павіда, джэм, кампот, заварваюць яго гарбаты. Аднак глогам не варта злоўжываць: больш за шклянку ягад з'ядаць за адзін прыём не рэкамендуецца.

● Аднак пладоў. Заліць 50 г здробных сухіх пладоў 1/2 л вады. Гатаваць на вадзяной лазні 15 хвілін, настойваць гадзіну, працадзіць. Прымаць па 1/2 шклянкі 3—4 разы на дзень. Аднак прымаюць пры атэрасклерозе, тахікардыі, бяссонніцы.

● Настой пладоў. Заліць 1 ст. лыжку здробных пладоў шклянкі кіпеню, настойваць гадзіну, працадзіць і піць па 1/2 шклянкі 3—4 разы на дзень.

● Настойка пладоў. Заліць 4 ст. лыжкі здробных пладоў 200 мл 70-працэнтнага спірту або гарэлкі, настойваць 14 дзён, працадзіць. Прымаць па 30—40 кропляў 3 разы на дзень да яды, разводзячы ў чарцы вады. Настойка рэкамендаваная пры павышаным артырыяльным ціску, стэнакардыі, сэрцабіцці, бяссонніцы, галавакружэнні, нервовым узбуджэнні.

● Настой пладоў і кветак. Перамяшчаць у роўных частках плады і кветкі глогу. Заліць 3 ст. лыжкі сумесі 3 шклянкі кіпеню, настойваць 2 гадзіны ў цёплым месцы, працадзіць. Настой прымаць па шклянцы 3 разы на дзень за 30 хвілін да яды або праз гадзіну пасля яды пры сардэчных захворваннях, удрушчы, галавакружэнні, у кліматэрапічных перыяд.

Увага! Не рэкамендуецца прымяняць прэпараты глогу пры цяжарнасці і грудным кармленні дзіцяці.

Падрыхтавала Вольга ЦЫБІЛЬСКАЯ.

Глог — сьябар сардэчны

Быць першым снесам — гэта, як прысуд, пры

РАЗУМЕЮЦЬ І СПРАБУЮЦЬ ГАВАРЫЦЬ

планета жывёл

САБАКА з'явіўся ў нашай кватэры чатыры месяцы таму. Мая старэйшая дачка Паліна ужо больш як 3 гады «пілава» мяне наиконт чатырохнога сябра, а тут суседка прынесла нам у падарунак маленькі белы камячок... Падарунак аказаўся амерыканскім бульдожыкам і, акрамя таго, сучкаю. Белы пушыскі спачатку ўвесь час снаў, таму доцкі пачалі зваць яго Санітаю. Сабака хутка падрастаў. Наглядзячы на тое, што доцкі абцялілі мне беспарэмнае жыццё побач з новым членам сям'і, насамрэч раіцца выгуляваць, драіць потым лапы і хвост, караць за дрэнныя паводзіны і ўвогуле выхоўваць хатняга сябра давялося менавіта мне. Сёння наш сабака разумее і бясспрэчна выконвае такія каманды, як «гуляць», «побач», «месца», «сядзецца», «лапу», «дамоў» і «фу». Амерыканскі бульдог лічыцца байцоўскім сабакам, таму ён без справы не гаўкае, а наша Саніта дык і ўвогуле маўчыць, як турак, дакладней, маўчала...

Усё пачалося з таго, што мая сярэдняя шасцігадовая дачка Насця вельмі дрэнна ела. Асабіста гэта датычыцца мяса і нават каўбасы. Каб неак разварыць апетыт дачкі, я нават крыху паспрабаваў падзекавацца з яе: аб'явіў, што дам бутэрброд толькі ў тым выпадку, калі яна папросім яе зусім малюча «ма-ам». Гульня дачка спадбалася, і яна пачыла неаднойчы прыходзіла да мяне на кухню і патрабавала дабаўкі. Вядома, што Саніце вельмі падабаўся пах каўбасы, а ёй давалі кастачкі і спецыяльную паліўку. Калі я гатаваў бутэрброды, сабака нервова гоісаў побач і працягла глядзела ў вочы, а потым я пачаў «гам-гам», або «ам-ам». Мае дзяткі адначасна вырашлі, што гэта неабходнае «ам-ам» і далі Саніце грызунцаў каўбасы. Нездзе толькі праз тыдзень выпадак з патрабаваннем каўбасы паўтарыўся, пасля чаго мае дзяткі вырашлі, што іх сабака сама разумны і хутка будзе сусветна вядома. Та гэтаму таксама рады, бо зараз больш часу з сабакам праводзяць дзяткі...

НЕ ТОЛЬКІ ПІШУЦЬ, АЛЕ І СЛАНЬІ

Размаўляць, а дакладней імітаваць нашу мову, могуць не толькі птушкі, але і млекакормячыя: сабакі, каты, дэльфіны і нават сланы. Добра вядомы выхаванец Карагандзінскага заапарка па мянушцы Батыр. Калі сланяцінкі вядуць ўсюго 4 гады, матуля-сланіха адмовілася карміць яго, а «маладо» пачалі дглядзець супрацоўнікі заапарка. Яго шкадавалі, давалі розныя прысмакі і далакітасы, казалі ласкавыя словы, якія потым слон паўтараў. Так неаднойчы раіцца слон выдаваў: «Батыр — пішчы». А ў 1983 годзе гаварлівага слана запісала журналістэ тэлебачанне Караганды. Пасля таго як аб'явілі даваў яму цукерку, слон казаў: «Батыр добры», а потым «Яшчэ буду». Былі ў яго лексіёны яшчэ

Усходні гаражкоп на нагушны тыдзень

У АБЕН. З'явіцца не толькі задумы, але і сілы для іх ажыццяўлення. На вышнім будзе вынаходліваць, дзякуючы чаму заслужыць павагу з боку калегаў. Цяпер неабходна разабрацца з назапашанымі справамі і выправіць недапрацоўкі. Не перашкодзіць стрыманасць у стасунках з калегамі: памятайце, што ў сітуацыі, якая склалася, маўчанне даць ключ да таямніц.

ЦЯЦЛЕЦ. Засяродзіцца на рашэнні першачарговых задач, бо з усімі адразу не справіцца. Прынамсі — без стараннай дапамогі. Не спешыцца і будзьце больш уважлівымі, бо поспех толькі павялічыць колькасць працы. Паспрабуеце ў гэты перыяд пазбегчы адкрытага супрацьстаяння. Не выключана, што перапынцця вашы адносіны з кімсьці.

ШБЛІЗНЯТЫ. Паспрабуеце не падавацца ўпадніцкаму настрою. У справах цяпер пажадана прытрымлівацца традыцыйных пунктаў гледжання. На працы верагодны рэзкія змены, аднак яны не асабліва паўплываюць на вынік вашай дзейнасці. Магчыма, калі правіцьце зацікаўленасць і актыўнасць, на гарызонце з'явіцца вельмі перспектывны праект. Тыдзень можна прынесці абнаўленне партнёрскага адносінаў, а таксама, хутчэй за ўсё, будзе звязаны з канструктыўнымі дыялогамі.

ПРАК. З дапамогай творчасці і своечасова праўлення клявішавы шмат чаго можаце дасягнуць. Пандзірацкі прысяцце зварожэнна старых спраў і выпраўленню памылкаў. У гэты дзень можна не спадабацца пільнай увага з боку партнёраў і калегаў. Не выключана нават, што надбодзрасць паспрабуеце справакаваць вас на канфлікт. Але гэта адзіны не вельмі удалы дзень на гэтым тыдні. З аўторка па суботу поспех будзе спадарожнічаць вам.

ПЛЕУ. Практычна ўсё, што плануеце на гэты тыдзень, спраўдзіцца. Спартэрыцця расуцца, актыўнасць, умненне хутка рэагаванне на сітуацыю, якая стварылася. Засталося здзейсніць незначны рышок наперад, пасля чаго можна будзе з чыстым сумленнем пачаць патроху панаваць святочныя канікулы. Задумайцеся аб важным набавіцці.

ПДЗЕВА. Можна дасягнуць вялікіх поспехаў пры рэалізацыі тых задач, якія дзюнктыю імгненнай неабходнасцю. Толькі пазбягайце паспешнасці, рабіце ўсё калі не па вызначаным загадаў тым, хто быў паслядоўна. Змены, якіх так доўга чакалі, не абдуцца без расуцых дзеянняў. Вельмі карысна раіцца з калегамі і часцей выходзіць у людзі. Новая знаёмствы могуць адыграць важную ролю ў вашым жыцці.

ШАЛІ. У панядзелак ад сяброў можна паступіць цікавая прапанова, якая адкрывае перад вамі новыя прывабныя магчымасці. Мінулыя заслугі дазваляць пачаць досыць перспектывны справу. На выхадных уладзіцца сямейныя праблемы, пачнецца перыяд поўнага паразумення і неабходнай дапамогі з боку блізкіх людзей.

СКАРПІЕН. Праца не заграбуе асабівай напружкі. На ваш кар'еры рості можа стаюцца паўплываць чалавек, які даюць працуе з вамі. Спарт падказваюць: не варта пазбягаць больш ценяга супрацоўніцтва з ім. Пандзірацкі — спрыяльны дзень для пачатку падарожжаў. Калі вы адправіцеся ў вандроўку, то чакайце выгадных знаёмстваў з замежнымі калегамі і камерцыйных прапановаў, якія лепш не адхіляць.

СТРАЛЕЦ. Дапамагаючы іншым людзям, разумееце, як лепш справіцца са сваімі праблемамі. З'явіцца магчымасць адпрацаваць у невялікую паездку, кагосьці наведваць, з кімсьці сустрацца. У сераду пры стасунках з дзелавымі партнёрамі могуць паўстаць нечаканыя сітуацыі, якія пацягнуць за сабой неабдуманыя дзеянні з боку партнёраў. Парады, дадзеныя сваякам, будучы вельмі своечасовымі і дапамогуць палепшыць стан здароўя блізкіх вам людзей.

КАЗЯРОГ. З'явіцца надзвычайныя шанцы для прасоўвання па службе вольныя левесці. Для гэтага спатрабціца дабраўсленнасць і своечасовае выкананне працы. Калі ж паспееце за вызначаны час выканаць нешта звыш сваіх абавязкаў, то поспех забяспечаны. Пачнуць рэалізоўвацца запавятыя жаданні. Не забудзьцеся наведваць сявакоў — ім неабходна ўвага.

ВАДАЛЕІ. Аднолькава значныя і сацыяльны статус, і добрыя адносіны са сваякамі. Узрасце сіла пераканання, якая дапамагае ўсталяваць новыя карысныя сувязі. У аўторак не асцерагайцеся ўплыву вышэйшага кіравніцтва і дзейнасціце зыходзячы з грамадскіх інтарсаў. Адстойвайце сваё асабістае меркаванне ў гэтым пытанні. Серада — удалы дзень для пошуку новых дзелавых кантактаў. У суботу можаце прынесці важнае рашэнне, якое стаюцца паўплывае на маральную і матэрыяльную афармоўку ў сям'і.

РЫБЫ. Калі возмощаеца за будаўніцтва, не бярчыце ў якасці асноўных матэрыялаў пясок і паветра. Глядзецца на жыццё цяпер трэба максімальна прагматычна. Паспрабуеце зварожыць усе сур'езныя і неадкладныя справы ў аўторак, каб больш ужо не вяртацца да іх. Тактоўнасць і далакітасць прынесуць вам поспех.

Суд Ваўкавыскага раёна Гродзенскай вобласці ў сувязі з паступленнем заявы аб прызначэнні адсутнай без вестак **БОРЫС Юлі Генрыхавіч**, 11 студзеня 1987 года нараджэння, урэдніка г. Ваўкавыска Гродзенскай вобласці, апошняе вядомае месца жыхарства: г. Ваўкавыск, вул. Кастрычніцкая, 55/6, Гродзенская вобл., праціць усіх грамадзян і юрыдычных асобаў, якія маюць звесткі аб ёй, паведаміць іх суду на працягу двух месяцаў з дня апублікавання аб'явы.

такія словы і словазлучэнні: «Я — Батыр», «Батыр — маладзец», «Дай», «Піць», «Адзін, два, тры». Потым супрацоўнікі заапарка спрабавалі навучыць слана новым словам, але безвынікова.

ДАДАТКОВЫ СРОДАК СТАСУНКАЎ
Таленавіты дрэсруоўшчык і артыст У. Дураў пісаў у сваёй кнізе аб сабаках Марса і Піка, якія вымаўлялі слова «ма-ма». У Дурава працэс навучання — не працяглы метада паўтэрэння, а экспэрсу-узнешняе, існуе звесткі, што ў Таліаўжы жыў сабака Мірэі, які меў стасункі са сваім гаспадаром пры дапамозе слоў. У яго было не больш за 5—6 слоў.

якімі ён актыўна карыстаўся. Калі хацеў гуляць, то патрабаваў «мяч-мач», а калі прагаладаў, то «ням-гам». Аднак самым любімым словам было імя гаспадара «Вова». Спецыялісты лічаць, што патрэба гаварыць на чалавечай мове ўнікае менавіта ў хатніх жывёл, якія даволі працяглы час пазбаўлены натуральных кантактаў з блізкімі роднымі. Існуе меркаванне, што сабакі і коні ў межах свайго кола ўяўлення навучыліся даволі дакладна разумець чалавечую мову. Сваё няўменне гаварыць яны ўспрымаюць як фізічны недахоп. Мабыць не без падставы кажуць, што сабака усё разумее, толькі сказаць нічога не можа. Пры пастаянных ценных стасунках чалавека добра разумеюць сабакі, коні, куры, каты і іншыя свойскія і хатнія жывёлы. Самыя таленавітыя млекакормячыя правільна ўспрымаюць словы, калі існуе асацыятыўная сувязь паміж гукавой абалонкай слова і адпаведным предметам ці з'явай — у гэтым выпадку ў іх паміж існуе паціўны слоўны запас.

ЛЕПШЫЕ ГАВАРУНЫ
Часопіс «Сябар сабак» паведамляе, што сабака пароды вялікі белы шпіц аднаго з аўтараў кнігі «Гаварлівыя жывёлы» ведаў каля 60 слоў. Спачатку здавалася, што сабака разумее выключна інтанацыю, але калі знаёмія яны словы казалі з рознай гучнасцю і інтанацыяй, то гэта не былі патаўжылі. Слова «каўбаса» нават пры суровым вымаўленні выклікала адпаведную рэакцыю і «канане смачнага. Заўвага, зроблена ласкавым тонам, прымушала сабаку панура апусціць хвост і адчуваць сябе вйнаватым. Галоўным тут было дакладнае вымаўленне вядомых сабаку слоў і выдзяленне іх з агульнага кантэксту. Гэты сабака ведаў усіх членаў сям'і па імені і умеў гуляць у хованкі:

хто-небудзь з членаў сям'і хаваўся, а сабаку казалі, каго менавіта трэба шукаць. Прычым шпіц рабіў гэта без накіраванага навучання, амаль толькі дзякуючы пастаянным ценным стасункам з чалавекам. Выпадак аб пасіўным валоданні чалавечай мовай прыводзіць амерыканская газета «Вашынгтон Пост». Чытачам паведамілі аб 9-гадовым сабаку па мянушцы Рыка пароды колі, які ведаў і дакладна разумее каля 200 слоў. Гэты сабака выбіраў і прыносіў назвава здольнасць Рыка распазнаваць цацкі, мячы і плошчывы звыроку. Гаспадыня з сабакам былі ў адным пакойчыку, а цацкі ў другім. Па загадзе жанчыны Рыка павінен быў прынесці назваваныя прадметы; у 80—90 працэнтаў выпадкаў сабака дакладна выконваў заданне.

ПАЛІГЛОТЫ З ХАРАКТАРАМ
Бываюць выпадкі, калі ад пазіўнага валодання мовай сабакі пачынаюць актыўна валодаць ёю. У Пензе ў адной сям'і жыў сабака па мянушцы Шэйла. У свой час яе прывезлі з Германіі, дзе Шэйла паспяхова выконвала каманды па-нямецку. Цяпер яна не толькі разумее новых гаспадароў, але і спрабуе размаўляць па-руску. Так, сабака можа нечакана даць гаспадару адмовіцца нешта рабіць праз даволі катэгарычнае «Не!», або згадзіцца з ім праз выклічнік «Ага!», ці нават паскардзіцца на сваё дрэннае самадчуванне словам «Ломіць». Шэйла не проста імітуе словы, а менавіта спрабуе на роўных размаўляць. Пасля загаду гаспадыні аб тым, што трэба вывесці другога сабаку ў калідор, адказвае з запальтай інтанацыяй: «Куды?», а аб чалавеку, які заняў яго лепшае месца на канане, зневажальна заяўляе: «Ну яго!».

У Маскве жыў вельмі таленавіты афганскі хорт па мянушцы Жаклін. Сука-хорт пачала гаварыць у гадавалым узросце пасля таго, як у гасцяў яна па просьбе гаспадыні адрэзаў паўтары слона па просьбе гаспадыні адрэзаў паўтары слона «ма-ма». Пасля гэтага пачалася накіраваныя заняткі. Сёння Жаклін ужо 11 гадоў. Гэта вельмі разумная сяброўка гаспадыні Зоі, якая не толькі добра выхаваная, але і да месца выкарыстоўвае каля 20 слоў. Лягчы за усё Жаклін вымаўляе словы з галоснымі гукамі «о», «а», «у», а сярэд зычных, вядома, «р». Акрамя мамы, Жаклін амаль ідэальна вымаўляе «Вова», «Валодзя», «Лаўра», «дурніца», «рыба», «Рома», «Федзя», «мама мыла рама». На пытанне: «Як справы?» адказвае: «Нармальна».

Калі Жаклін гаворыць, то яе трэба абавязкова ўважліва слухаць, а ні ў якім выпадку не рагатаць. Сабака можа моцна пакрыўдзіцца і потым даволі доўгі час не вымавіць ні слова. Калі гаспадыня сварыцца на сваю гадаванку, то яна пачынае па-спраўдудаму адрэзвацца — істерычна гаўкае.

Вельмі добра ўжо немалады Жаклін усваёміла значныя словы «дурніца». Такой чалавечай лаянкі абызвае хорт вялікі і злых сабак, хамавітых мужчын і ўвогуле тых, хто правініўся. Напрыклад, калі Зоі прыходзіць з працы вельмі позна, а беднаму сабаку прыходзіцца ўвесь дзень чакаць выгулу. У гэтых выпадках Жаклін кажа: «Мама дурніца», прычым робіць гэта з крыўдай у голасе.

Сяргей КУРКАЧ.

Доктар адкажа

Ёсць пытанні? Тэлефануйце...
На наступным тыдні дзяжурцы на «гарачай» лініі Міністэрства аховы здароўя (222 70 80) плануецца: 14 снежня — галоўны ўрач 10-й мінскай гарадской паліклінікі Святлана Іванаўна ЦАБКАЛА.

15 снежня — наместнік галоўнага ўрача мінскай гарадской дзіцячай інфекцыйнай бальніцы Тамара Іванаўна ЛІСЦІКАЯ.
16 снежня — наместнік дырэктара РНПЦ траўматалогіі і артапедыі Сяргей Уладзіміравіч ЗАРЭЦКІ.

17 снежня — вядучы спецыяліст аддзела па арганізацыі медыцынскай дапамогі пры надзвычайных сітуацыях Міністэрства аховы здароўя Алег Анатольевіч ЛАППО.
18 снежня — наместнік начальніка ўпраўлення фармацэўтычнай інспекцыі і арганізацыі лекавага забеспячэння Міністэрства аховы здароўя Аля Мікалаеўна ДАЛГОЛІКАВА.

У графіку магчымыя змяненні.

ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

ДЛЯ ВАШАЙ КАРЫСЦІ

Чаўрыная магія кавы

Спрэчкі аб тым, ці карысная кáva, не змаюць ужо шмат гадоў. Аднак многія з нас пачынаюць сваю раніцу менавіта з кубачка духмянай кавы, і іншак не ўяўляюць пачатак дня, бо напой гэты зарадкава бадзёрцаў і энэргій. Вядома, што кáva карысная для здароўя, калі ведаць меру. А яшчэ яна дапамагае стаць прыгожымі да навагодніх святаў. Сёння мы раскрываем вам некалькі кававых сакрэтаў.

УСЯ СУТНАСЦА У КАФЕІН

Чаму кáva бадзёрчы? Так дзейнічае на наш арганізм кафеін. Ён стымулюе сэрца і цэнтральную нервовую сістэму. А яшчэ кафеін стымулюе выпрацоўку страўнікавай кіслаты, паліпшае страваванне, садзейнічае вентыляцыі лёгкіх. Хоць кафеін адносна нетаксычны, да яго можа ўзнікнуць прывыканне. Лішак кафеіну выклікае дрэжычкі, паліпшае моцнае сэрцабіццё, пачынаюцца пільбы, бяссонніца, прыступы мігрэні. Такім чынам, неабходна быць асцярожным з дзірвоўкай кавы. А вось ва умеранай колькасці гэты напой нават карысны.

«ЗА» І «СУПРАЦЬ»

- Кафеін узбуджае клеткі галаўнога мозгу, павялічвае ўспрымальнасць і дапамагае аскандэтравацца, толькі карысна любама, якія займаюцца разумовай працай. Аднак перадазроўка прыводзіць да галаўнога болю, галавакружжэння, выклікае трывожны стан, напружанне, нервоўнасць.
- Рэгулярнае ўжыванне кавы (не больш за 3—4 кубачка кавычы на дзень) паніжае верагоднасць развіцця цырозу печані ў людзей, якія пастаянна ўжываюць алкаголь. Аднак спалучэнне кавы і алкаголю прыводзіць да ўзмацнення ўздзеяння апошняга на арганізм.
- Кáva карысная для гіпатэнзія, а вось спалучэнне кавы і нікаціну павялічвае рызыку развіцця гіпертаніі на 35—60 працэнтаў.
- Кафеін садзейнічае назапашванню ў арганізме сератаніну — гармон шчасця, але таксае дзейна прыручваюцца да наркатычных эфектаў; пры недахопе кафеіну можа пачацца моцная дэпрэсія.

НАВАГОДНЯЯ ПАРАДЫ

Калі ў навагоднюю ноч вы стаміліся і хочаце спаць, аднак і за святочным сталом добра даўжэй пясядзецца блі павесяліцца, вас выратуе кубачка добрай натуральнай кавы. Але ёсць адзін сакрэт яе падбадзёрлівага дзеяння. Успомніце, што вы робіце, калі вельмі хочацца спаць, але нельга? П'яць каву кубак за кубкам, а толку няма. Высвятляецца, што ўсё прывічна ў колькасці кафеіну. Пільку каву трэба пакрысе, але кожную гадзіну. Вялікая колькасць кавы адрэзаў толькі ўзмацняе сніпліваць.

КАВАВАЯ КАСМЕТЫКА

У хатніх умовах пры дапамозе кавы ці кававай гушчы (асновы для касметычных працэдур) мы можам заповліць працэс старэння скуры.

СКРАБЫ

Для сухой, нармальнай і камбінаванай скуры. Гушчу кавы размяшайце ў роўных прапорцыях з тлуствам тварогам. Нанясце на твар і акуртатна пасіраеце на працягу 1-2 хвілін. Пакіньце масу на твары яшчэ на хвілін 10, затым змыйце вадой пакаевай тэмпературы.

Для тлуствай скуры. Кававую гушчу размяшайце з 1 ст. лыжкай ёгурту, нанясце на твар і пасіраеце на працягу 1-2 хвілін, затым змыйце халаднаватай вадой. Такі скраб можна прымяняць і пры сухой скуры, але тады замест ёгурту вазьміце тлуства вяршыкі ці смятану.

МАСКІ

Гэта маска добра ачысчае сухую скуру і знімае лущэнне. У кававую гушчу дадайце дробку солі, столькі ж карышчы, 1 ст. лыжку любога алею і 1 ч. лыжку цукру, добра размяшайце, нанясце на твар.

Праз 10 хвілін змыйце цёплай вадой.

Калі вам за кароткі тэрмін трэба палепшыць свой знешні выгляд, кававую гушчу размяшайце з 2 ч. лыжкамі молатага грочага арахша. Налажыце сумесь на скуру і пакіньце на 10—15 хвілін, пасля чаго змыйце халаднаватай вадой.

ПАТРАСЦЕ БЛЯШАНКУ

Часцей за ўсё гарошак прадаецца ў непразрыстых бляшанках, у якіх прасцей шхаваць недахопы. Таму вы можаце толькі праверыць бляшанку на целаснасць і адсутнасць умціна, а таксама патрэсці яе — яе зярняты. Калі не хочаце набыць ката ў мяшкі, выбіраіце шкліную тару і перад гэтым уважліва разгледзьце яе змесціва. Маладыя зярэчкі павіны быць з невялікімі выпукласцямі, усё аднолькава памеру і зялёнымі, але не вельмі яркімі, бо гэта прымета падфарбаванага хімікатам прадукту. У агульнай форме не павіна быць ломаных і карычневых гарошчын. «Правільны» расол — прарэсты, а мутная вадкасць сведчыць аб тым, што зярняты пераспелі і крухмал, што знаходзіцца ў іх, перайшоў у расствор.

ВАГА! Калі накрываць на бляшанцы ці слоіку хрыць уключыцца, не рызыкуючы здароўем сваім і сваіх блізкіх, адмоўце ад сумніўнага прадукту. Дома захоўвайце гарошак у халадзільніку ці шафе — ён не спеецца нават пры +25 градусах, аднак калі тару адкрылі, выкарыстоўвайце яе змесціва на працягу двух сутак.

Крыху гарошчы на якасці зярняты вышэйшага і першага гатункаў, а самыя дрэнныя адносяцца да сталавога віду — у такіх слоіках могуць сустракацца ломаныя, пераспелыя і кармавыя гарошчыны.

ПРАВЕРЦЕ НА КАНСЕРВАНТЫ

Выбіраючы зялёны гарошак, не забудзьце прачытаць склад прадукту на этыкетцы. Ён павінен быць вельмі кароткім і змяшчаць усюго чатыры інгрэдыенты: гарох, вадку, соль і цукор. Ніякіх кансервантаў для захоўвання такога тавару не патрабуецца. З гэтым вядома спраўляецца цуплава апрацоўка.

ПРАСЦЕ БЛЯШАНКУ

Часцей за ўсё гарошак прадаецца ў непразрыстых бляшанках, у якіх прасцей шхаваць недахопы. Таму вы можаце толькі праверыць бляшанку на целаснасць і адсутнасць умціна, а таксама патрэсці яе — яе зярняты. Калі не хочаце набыць ката ў мяшкі, выбіраіце шкліную тару і перад гэтым уважліва разгледзьце яе змесціва. Маладыя зярэчкі павіны быць з невялікімі выпукласцямі, усё аднолькава памеру і зялёнымі, але не вельмі яркімі, бо гэта прымета падфарбаванага хімікатам прадукту. У агульнай форме не павіна быць ломаных і карычневых гарошчын. «Правільны» расол — прарэсты, а мутная вадкасць сведчыць аб тым, што зярняты пераспелі і крухмал, што знаходзіцца ў іх, перайшоў у расствор.

-2623-

Застольныя парады

КАРАЛЕЎСКАЯ СЕРВІРОЎКА: метал і фарфор

НАПЯРЭДАДНІ святая кампанія «Цэнтэр Інтэрнацыянал» у Беларусі замаліла журналістаў у адзін з мінскіх рэстаранаў, каб паказаць, як сервіроўца стол па-каралеўску. Акурт ля такога стала генеральны дырэктар кампаніі Ірына ПАЛШЧЫНСКАЯ зазначыла: «Мы надаём вялікае значэнне не толькі правільнаму, здароваму харчаванню, але і самому працэсу трапезы. Эпа павіна быць смачнай, карыснай і прыгожа пададзенай. Пажанна стварыць на Новы год непаўторны каралеўскі стыль, які адпавядае самым высокім патрабаванням этыкету».

Наогул сервіроўка (ад фр. servir — абслугоўваць) — падрыхтоўка стала да сяджання, абеду, вачэры, святачэга застолья, банкету-фурштуту, банкету-актэілю, чайнай шырымоніі — уключае ў сябе размяшчэнне ў пэўным парадку неабходных для трапезы прадметаў: абрус, посуду, прыбораў, шпік, сурвэзткі і г.д. Усё гэта робіцца для стварэння добрага настрою і выказвання запрошаным сваёй увагі і прыязнасці.

Сучасны выгляд сталавых прыбораў — нахоў, відэльцаў, лыжкаў пачаў фарміравацца ў XVII стагоддзі. На пачатку XVIII стагоддзя ў Еўропе з'явіліся першыя фарфоравыя сервісы, што дазволіла сервіраваць сталы аднолькавым посудам. Фарфор, як вядома, нарадзіўся ў Кітаі, але паступова вытупаюць такі посуд навучыліся і еўрапейцы. У XIX стагоддзі званы абед сталі больш кароткім, у моду ўвайшлі застольныя прамоўе — тосты. Сервіз склаўся з мноства прадметаў, прызначаных для асобных страў. Для сталавых прыбораў былі адкрыты новыя металы і сплавы — нікель, нейзльбер, або меляхёр, і інш.

Кі бо посуд і сталавыя прыборы вы ні абралі для сваёй сервіроўкі, з дапамогай нават самых сціплых прыладаў вы маеце усё шанцы наладзіць бліжэйшыя свята па-каралеўску. У цэнтр стала пастаўце невялікую вазу з кветкамі і вазу з фруктамі. Па ўсёй свабоднай плошчы расстайце травы, талеркі, салатніцы, вазачкі з халаднымі закускамі, соўсцікі, судкі з прыправамі — вошатам, перцам, гарчыцай. Графіцы з напаміні стаяць у розных месцах стала, бліжэй да цэнтру. Калі ў меню святачэга стала ўваходзяць дзве дробныя стравы, пасля першай трэба змяніць талеркі.

Перад падачай на стол дэсерт збіраюць увесь посуд і стравы, акрамя келіхаў і фуэжэраў, змятаюць крошкі і ставяць дэсертныя прыборы — маленькія талеркі, нажы, відэльцы і лыжкі.

Шык і пафас

- Падбарыце для стала рэчы залатых і сярэбраных адценняў.
- Свечкі — у палюску, залатыя, пурпурныя або ўсіыя.
- Маса ва ўсіх віджах: нарэзка асарці і барбекю, стэйкі і шашлык, мясныя салаты і фуэжаны. Гарнір леей рабіць з бульбы, кабакчы, морквы. На дэсерт — ананасавы торт, араіс. Вегетарыянскае меню

Паміж нажом і відэльцам

Каралеўскую сервіроўку дапоўнім уласна тым, дзеля чаго госці з'яўрацца за стол — напаміні і смачнай рэччю. Некалькі карысных парад ад спецыялістаў аддзела грамадскага здароўя Рэспубліканскага цэнтру гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя дапамогуць увасобіць апошняе найлепшым чынам.

Мясныя далакітасы

Пастраму гатуюць з шыённай часці, якая ўтрымлівае міжмышачны тлушч, а філея паходзіць са спіной і павялічанай часткай і мае толку шпіку тлушчынёй не больш за паўсантыметра. Балык — гэта два складзеныя разам філеі ў агульнай абалонцы. Ветчына можа быць выраблена з самых розных кавалкаў мякка, але лешчэ — з тых частак, з якіх кумляк. Таму ва ўжытку кумляк часам называюць ветчынай.

Калі вам падабаецца к

Геаграфія дзелавога супрацоўніцтва: Японія

СКАНВОРД

Склаў Андрэй МІХАЙЛАЎ.

Scrabble grid with clues and images of various nuts and products.

Кіёсі МАЦУДЗАКІ: «БЕЛАРУСЬ — ГЭТА НАСТУПНЫ КРОК!»

А Б'ЁМ таварабароту пакуль не высокі і не адпавядае патэнцыялу абедзвюх краін. Што можна зрабіць для яго павелічэння? На гэтыя і шэраг іншых пытанняў «Звезда» адказвае Часовы Павераны ў справах Японіі ў Рэспубліцы Беларусь Кіёсі МАЦУДЗАКІ.

— Па японскай статыстыцы аб'ём таварабароту паміж нашымі краінамі летас склаў каля 86 мільёнаў долараў, а па беларускай статыстыцы — 300 мільёнаў долараў, — паведамаў спадар МАЦУДЗАКІ.

хавіком развіцця вытворчасці ў цэлым. У Японіі лічыцца, што форма арганізацыі вытворчасці малых і сярэдніх прадпрыемстваў выдатна спалучаецца з нацыянальным характарам японцаў, якія любяць вывучаць розныя механізмы, вылучаюцца ўпартаасцю, прадпрымальнасцю і духам незалежнасці.

Даход на душу насельніцтва ў Японіі — адзін з самых высокіх у свеце. У нас велізарны спажывецкі рынак, што, на мой погляд, забяспечвае высокі патэнцыял для імпарту беларускіх тавараў, у прыватнасці сельскагаспадарчай і харчовай прадукцыі.

— Якія перспектывы беларуска-японскага інвестыцыйнага супрацоўніцтва? — Японскія прадпрыемствы вельмі актыўна развіваюць інвестыцыйную, вытворчую і гандлёвую дзейнасць у сусветных маштабах.

Пасля распаду СССР і з'яўлення незалежнага дзяржавы Беларусь нашы бізнесмены шмат разоў прывязджалі, глядзелі, размаўлялі. Мабыць, нешта не атрымаўся. Прайшоў шмат гадоў, і магчыма, сёння сітуацыя змянілася.

— Якія магчымасці наладжвання навукова-тэхнічнага партнёрства ў нашых краінах? — Мноства японскіх прадпрыемстваў ажыццяўляюць актыўную дзейнасць у сферы высокіх тэхналогій.

Прыгожае жыццё

ХТО АПРАНЕ КАРОНУ НОВАЙ «МІС СВЕТУ»?

Сёння ў Йоханесбургу (Паўднёва-Афрыканская Рэспубліка) адбудзецца фінал міжнароднага конкурсу прыгажосці «Міс свету-2009».

За пераходнае званне той, хто на свеце за ўсіх наймілейшая, а таксама за карону пераможцы, вырабленую ювелірамі брытанскага каралеўскага двара, і галоўны прыз памерам у 85 тысяч долараў змагаюцца сёлета 120 дзяўчат.

А Вы ведалі, што... «Міс свету» — доўгажыхар сярэд конкурсаў прыгажосці, праходзіць з 1951 года, а з 1959-га — транслюэцыя па тэлебачанні.

Штогод больш як 1 мільён дзяўчат удзельнічаюць у нацыянальных конкурсах прыгажосці, спадыняючыся трапіць на «Міс свету».

Лідары па колькасці перамог — Венесуэла і Індыя (5 у кожнай краіне), а першай каралевай прыгажосці стала шведка Кікі Карлсан.

60-я па ліку конкурсу «Міс свету» адбудзецца ў 2010 годзе ў В'етнаме.

універсітэта) прадставіла зняты ў Белавежскай пушчы ролік на тэму экалогіі — аб тым, як ашчэдна трэба ставіцца да ляснага багацця і берагчы яго.

Акрамя таго, паводле паліграфічнай інфармацыі, беларуска нароўні з прадстаўніцамі Філіпінаў, Кот-д'Івуара, Марцінкі і Украіны уваходзіць у пяцёрку фаварытаў міжнароднага рэйтынгу — але прагнозы, які мы добра памятаем, вельмі часта не спраўджаюцца...

Ці ўвоўдзіце Юлія Сіндзеева ў лік паўфіналістак (пакуль што ні ў адной беларускай канкурсанткі гэта не атрымавалася), станае вядома толькі заўтра. Праўда, айчыныя тэлеканалы конкурсу «Міс свету-2009» транслюэцыя не будуць, таму ўбачыць шоу змогуць толькі ўладальнікі спадарожнікавага тэлебачання.

Вікторыя ЗАХАРАВА.

Шчыра вішаванні з нагоды юбілею Галіне Міхайлаўне ЦАРУК

Шчыра вішаванні з нагоды юбілею Галіне Міхайлаўне ЦАРУК, былой настаўніцы з в. Вялікія Вераб'евічы Навагрудскага раёна.

Шчасця, здароўя без лекаў, дабра, і спакою, і доўгага веку. Сяброўка Алёна з г.п. Любча.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Удзельніца Вялікай Айчыннай вайны, любячая цешца Праксэя Захарэўна КАВАЛЁВА з в. Палазевічы сустрэка са свая 97-годдзе.

Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

Мне дарагу са 100-годдзем яшчэ вішаванні. Зі днём народзінаў! Шчыра хачуца ёй пажадаць, каб паішчасціла.

ЧАМАДАН ДЛЯ... НЕМАЎЛЯЦІ

Іранскі канструктар вынайшаў чамадан, які дазваляе бацькам перавозіць сваё дзіця з мінімальнымі клопатамі.

Іранскі інжынер Паюан Махтарані стварыў канцэпт для «захоўвання і перавозкі» зусім малых дзяцей — Smart Baby Case.

Гэты чамадан абсталены ўсімі тэхнічнымі сродкамі, неабходнымі для бяспекі і камфорту немаўляці падчас вандравання.

У чамадане, які мае шчыльную ачышчальную паветра, а на накрывку выведзены індыйскія малючкі.

Там жа знаходзіцца LED-экран, каб можна было весці назіранне за немаўлем на адлегласці.

Усе часткі ложа для дзіцяці пакрыты спецыяльнай тканінай, якая не можа стаць прычынай раздражнення або пацёртасці скуры.

Унутры зроблены спецыяльны ахоўныя праекцыі, а вакол гаюўкі праектыраваны напружаныя вадкасцю, што дазваляе пазбягаць любых траўмаў.

Есць «аўтаняныя», якая паведаміць бацькам, што немаўля запэкалася, а заадно змяе ўсе забруджванні ў спецыяльны рэзервуар і высушыць скуру.

У дзяснене цэлу-сумачка прыводзіцца дзякуючы зменным акумулятарам, імясцасць як разлічаная на 2—3 гадзіны працы.

Але імясцасць, дзе гэтага 15-гадовага прадстаўніца племя свазі спала на падлозе ўвесь тыдзень, яна марыць аб іншым: «Я хачу, каб кароль абраў мяне сваёй жонкай».

На жаль, Яю Вялікасць не папросіць яе рукі і сэрца праз некалькі гадзін на траве мясцовага каралеўскага стадыёна.

31 жніўня больш за 80 000 дзяўчат з агонельмі грудзямі дзве гадзіны танцавалі перад каралем Свазіленда Ісмаціла ІІІ, разадзетым у леапардынае шкуркі.

ТАНЕЦ ТРЫСЯНКА ДЛЯ ЯВНІВІНІ

Раніцай Чазіл Махмама ўжо шчаслівая. «Тут я ем мяса кожны дзень, у мамі жа дома гэта бывае толькі раз у месяц».

Але ў маміце, дзе гэтага 15-гадовага прадстаўніца племя свазі спала на падлозе ўвесь тыдзень, яна марыць аб іншым: «Я хачу, каб кароль абраў мяне сваёй жонкай».

На жаль, Яю Вялікасць не папросіць яе рукі і сэрца праз некалькі гадзін на траве мясцовага каралеўскага стадыёна.

31 жніўня больш за 80 000 дзяўчат з агонельмі грудзямі дзве гадзіны танцавалі перад каралем Свазіленда Ісмаціла ІІІ, разадзетым у леапардынае шкуркі.

У гэтым маленькім каралеўстве паміж Паўднёвай Афрыкай і Мазамбікам танец Трысянка ўяўляе штогадовае падзею, падчас якой племя адзначае явіннасць малых дзяўчат.

Увесь тыдзень яны павінны зразаць трыснёг для караля-мачі.

Малыя дзяўчаты нясуць трыснёг на традыцыйным цырымоні «Танец Трысянка» на стадыёне каралеўскага палаца ў Лудзідзіні.

Малыя дзяўчаты нясуць трыснёг на традыцыйным цырымоні «Танец Трысянка» на стадыёне каралеўскага палаца ў Лудзідзіні.

Малыя дзяўчаты нясуць трыснёг на традыцыйным цырымоні «Танец Трысянка» на стадыёне каралеўскага палаца ў Лудзідзіні.

Малыя дзяўчаты нясуць трыснёг на традыцыйным цырымоні «Танец Трысянка» на стадыёне каралеўскага палаца ў Лудзідзіні.

Малыя дзяўчаты нясуць трыснёг на традыцыйным цырымоні «Танец Трысянка» на стадыёне каралеўскага палаца ў Лудзідзіні.

Малыя дзяўчаты нясуць трыснёг на традыцыйным цырымоні «Танец Трысянка» на стадыёне каралеўскага палаца ў Лудзідзіні.

КІДЗАНІА — ГОРАД ДЗЯЦЕЙ

Споўнілася 3 гады незвычайнаму парку забаваў у Токіа — «KidZania». У гэтым незвычайным тэматычным парку, створаным спецыяльна для дзяцей, ёсць магчымасць абраць сабе кар'еру па душы як мінімум з 50 варыянтаў, і бацькі не павінны ім дапамагаць.

На працягу 30 хвілін дзеці могуць паспрабаваць свае сілы ў любой выбранай прафесіі. Парк карыстаецца незвычайнай папулярнасцю — квіткі сроды забраніраваны на шмат месяцаў наперад.

Дзіця абследае ялечнага сабаку, гуляючы ў ветэрынара.

БУЗКАЖЫ — СПОРТ ДЛЯ САПРАЎДНЫХ МУЖЧЫН

Бузкажы — афганская нацыянальная спартыўная гульня. Першапачаткова яна была запавязаная ў мангоўла. Гэта конная забава вандраўцаў Сярэдняй Азіі, вядомая яшчэ з часоў Чынгісхана.

Сёння яе ў тым, што ездакі спрабуюць схвапіць абезгалюўлена і спецыяльным чынам падрыхтаваную тушу казла (60—90 кг) і аднесці яе ў спецыяльны сектар на поле, каб атрымаць які.

Бузкажы не прадугледжвае камандаў і вяротаў, гуляюць усе супраць усіх. Мэта кожнага ездака — выбіць у супернікаў тушу казла і ўтрымаць яе як мага даўжэй. Вываююць у асноўным пугамі. Самым дасведчаным гульцам — чавандзю — як правіла не маладзёжыш за 40 гадоў, бо гаюлаўне тут — вопыт.

Коні для бузкажы павінны быць спецыяльна навучанымі, іх рыхтуюць да гульні не меней за пяць гадоў. Часам гэтая гульня можа працягвацца некалькі дзён запар. Пераможцы атрымліваюць прызы — грошы і адзенне.

Прыстаўкаў Іван КУПАРВАС.

ПРЭСТЫЖНАЯ ЦАГЕЛЬНЯ Ў КАБУЛЕ

Цагельні ў Кабуле — адна з нешматлікіх крыніц пастаяннага прыбытку. Зямля ў Афганістане сухая і неуродлівая, што ідэальна падыходзіць для вырабы цаглян.

На вытворчасці цаглян, якія тут робяць уручную, афганцы могуць працаваць практычна круглы год. Аднак на падобных вытворчасцях часта эксплуатацыя дзіцячю працу.

Некалькі гадоў таму усе заводы перайшлі з дрэва на вугаль, што толькі пагоршыла сітуацыю з забруджваннем навакольнага асяроддзя.

Па гэтай прычыне заводы перанеслі за межы горада. У месяц рабочыя зарабляюць у сярэднім 200—300 долараў. За 1000 цаглян завод атрымлівае прыкладна 45.

Падрыхтаваў Іван КУПАРВАС.

СЕННЯ

Table with weather forecasts for various cities: Мінск, Віцебск, Магілёў, Гомель, Гродна, Брэст.

НАДВОР'Е на заўтра

Table with weather forecasts for various cities: Гродна, Мінск, Магілёў, Брэст, Гомель.

Table with weather forecasts for various cities: Варшава, Мінск, Рыга, Вільнюс, Масква, С.-Пецярбург.

12 СЕННЯ

1862 год — па тэрыторыі Беларусі пракладзена першая чыгуначная лінія Парэчча—Гродна як частка Пецярбургска-Варшаўскай чыгуны.

1879 год — 130 гадоў з дня нараджэння Сталіна (Джугашвілі) Іосіфа Вісарыянавіча, савецкага палітычнага і дзяржаўнага дзеяча, Героя Сацыялістычнай Працы (1939), Героя Савецкага Саюза (1945), Генералісімуса Савецкага Саюза (1945).

У 1922-53 гадах — Генеральны сакратар ЦК Камуністычнай партыі. Праводзіў фаріраваную індустрыялізацыю краіны і калектывізацыю сельскай гаспадаркі.

Лічыць, што па меры будаўніцтва сацыялізму абвастраецца класавая барацьба, што спужыла абурэнтаваннем палітычных рэпрэсіў у краіне.

З 1941 года — старшыня СНК (з 1946-га — Савета Міністраў) СССР. У гады Вялікай Айчыннай вайны 1941-45 гг. старшыня Дзяржаўнага камітэта абароны, наркам абароны, Вярхоўны Галоўнакамандуючы Узброенымі Сіламі СССР.

Як кіраўнік Савецкага ўрада быў адным з арганізатараў антыгiлераўскай кааліцыі ў гады Другой сусветнай вайны, удзельнічаў у канфэрэнцыях кіраўнікоў урадаў СССР, ЗША і Вялікабрытаніі ў Тэгеране (1943), Ялце і Патамдаме (1945).

У пасляваенны час пад кіраўніцтвам Сталіна праходзіла хуткае аднаўленне разбуранай народнай гаспадаркі. Памёр у 1953 годзе. На ХХ з'ездзе КПСС (люты 1956 года) рэзка крытыкаваў культ асобы Сталіна, а 30 чэрвеня 1956 г. была прынята пастанова ЦК КПСС «Аб пераацэнцы культуры асобы і яго наступстваў».

Палярныя ацэнкі ролі Сталіна ў гісторыі Савецкай дзяржавы і Камуністычнай партыі з'яўляюцца і да цяперашняга часу прадметам вострых палітычных дыскусій.

«Шкада, што ніць ваду — не грэх, а то якой смачнай яна здавалася б!».

Георг Крыстаф Ліхтэнберг (1742—1799), нямецкі пісьменнік, публіцыст, вучоны.

ГАРЭЛКА

Адзін з моцных напояў, часцей за ўсё яго ўжывалі ўсходнія славяне. Рэцэптура вырабу гарэлкі з жыта або бульбы перадавалася з пакаленняў у пакаленне.

Гарэлку выкарыстоўвалі з нагоды радасных падзей, напрыклад, на вясяллях, хрэсьбінах, чым нараджэння. Гарэлка дзаваляла «раслабіць» нервовую сістэму чалавека ў хвіліны гора і роспачы, падчас страты блізкага чалавека — на памінах.

Як гаворыцца, пілі гарэлку «з нуды, і ад радасці, і проста без усякіх прычынаў».

У вясельным рытуале гарэлка «замачоўвала» вызначаныя вынікі пры сватанні: сваты бралі з сабою бутэльку, і калі сватанне атрымлівалася, гарэлку трэба было выпіць у хадзе інвестыі, а пустую бутэльку напоўніць жытам і панесці ў хату жаніха. Такі абрад на Беларусі называлі «Запоіны».

Сярэд нашых продкаў існавала правіла — на святочнай бяседзе першы кілішак гарэлкі неабходна выпіць да дна і не пакідаць «слёзы».

На памінах неабходна было на дне кілішка пакінуць трохі гарэлкі — тыя самыя «слёзы» на памерым чалавекі. Затым у кілішак ізноў налівалі гарэлку, трэба было двойчы паўтарыць гэтыя ж дзеянні. За трохі ж разам гарэлка выпівалася да канца, а кілішак пераварочваліся. За кожным з трох разоў трэба было прагаварваць прыкладна так: «Няхай зямля яму пухам, царства нябеснае, грахоў адлучэнне, душачы выратаванне».

У асяроддзі народных знахоўраў існавала перакананне: той, хто на памінах выпіў больш, чым тры кілішкі гарэлкі, асуджае сваіх унукаў на алкагалізм!

Не абыходзіцца без гарэлкі і календарныя святы: на Каляды, Масленіцу, Вялікдзень і г.д., пры выгяднай куплі або продажы, падчас уваходзінаў. Лічылася, што сумеснае распіванне гарэлкі (або іншых напояў) замачоўвае вынік.

Няродка гарэлку выкарыстоўвалі ў мэтах пачынення — як абеззаражвальны, супрацьболевы, гарчаканалічны сродка.

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

Усмінемся!

— Вось ты мне можаш растлумачыць, чаму вы, мужчыны, так рэдка дорыце дзяўчатам кветкі? — Ну, дык вы мне піва наогул не дорыце!

Добры маніёр можа ў